10 ՓԱՐԱ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՏԻԳՐԱՆ ՃԻՒԶԻՒԼԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
20, Պապը Ալի Ճատտէսի, 20
Կ. ՊՈԼԻՍ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՕՐԱԹԵՐԹ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

10 ՓԱՐԱ

ارمنيجه يومى سورهاندك غزته سى
صاحب امتياز د. جيوزلك
اداره خانه سى
باب عالى جاده سى نومرو ٢٠

Direction du Journal Arménien
SOURHANTAG
20 Avenue de la S. Porte
CONSTANTINOPLE

ԵՏ ՉԻ ՏՐՈՒԻՐ Խմբագրութեան ուղղուած ոչ և է գրութիւն. ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ կը սկսին ամեն ամսոյ 10ին, 20ին եւ 30ին	ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊՈԼՍՈՅ ՀԱՄԱՐ	ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ Թղթատարի ծախքը մեր վրայ	ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ՀԱՄԱՐ Թղթատարի ծախքը մեր վրայ	ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
	12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 75	12 ամիսը կանխիկ ղրշ. 100	12 ամիսը կանխիկ Ֆր. 22	Մէկ անգամի համար տողը 5 ղշ.
	6 » » » 40	6 » » » 50	6 » » » 11	Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՌԱՒՕՏՆԵՐԸ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ

ԳԱՒԱՌԻ ԳՐՈՂՆԵՐԸ

ՈՒՇԱԴՐԱՒ ԿԷՏ ՄԸ

Ժամանակէ մը ի վեր Մասիս գրական շաբաթաթերթին մէջ կարեւոր հարց մը կը յուզուէր «վաղուան գրականութեան» վրայ, որ «գաւառացիին պիտի ըլլայ, կ'ըսէին գաւառի գրողներու մէկ երկու կարեւոր ներկայացուցիչները, բնատոհմիկ առացուածքներու, աւանդութիւններու, նախապաշարումներու, և վերջապէս մեր կեանքին խտացումը իր մէջ ունենալուն համար»։ Ասոնք, իրենց գաղափարին ճշգութեանը հիմնովին համոզուած, տեսակ մը արհամարհանք կը ցուցնէին Պոլսական գրականութեան նկատմամբ, ինչ որ արդարանալի կողմ մը չունէր այնքան, քանի որ նոյն իսկ այդ գաւառացի գրողները՝ Պոլսահայ գրականութեան կը պարտին այն յղկուած մաքուր աշխարհաբարը զոր կը գրեն։

Բաւական ժամանակէ ի վեր յուզուած այս խնդրոյն վրայ հուսկ ուրեմն իր կարծիքը յայտնեց մեր մեծանուն տրիբունը, Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեան, որուն յօդուածին (Մասիս թիւ 10) եզրակացութեան մասին բաւական գաղափար կազմեցին անշուշտ Սուրհանդակի ընթերցողները, այն ներկուռ և հմտալից պատասխանով, զոր մեր աշխատակից «Հասկաքաղ Գիշերուկ» տուաւ նախորդ շաբթուն։ Սիրով հրատարակեցինք մեր աշխատակցին այդ գրութիւնը, որ, խնդիրը հիմէն քննելով, կը ցուցնէր թէ ի՛նչ պէտք է հասկընալ վաղուան գրականութիւն ըսելով, թէ յուզուած հարցին մէջ Պոլսեցին և գաւառացին խնդիր չկայ, այլ էական կէտը հոն է որ մեր այժմու ազգային գրականութեան մէջ աւելի ստուարանայ թիւը գրական այնպիսի գործերու, որոնք—անշուշտ ազդուելով հանդերձ քաղաքակիրթ ազգերու գեղարուեստական ուղղութենէն— բուն իսկ մեր կեանքը ցոլացնեն իր ամէն կողմերովը, և աւելորդ է ըսել թէ՝ հայ բարքերը աւելի՛ գաւառներու մէջ է որ պահած են իրենց ինքնատիպ հանգամանքը, քան այս կամ այն քաղաքակիրթ կեդրոնի մէջ, կամ անոր անմիջական շրջակաները։

Սպասելով որ մեծարգոյ Ռէթէոս էֆ. Պէրպէրեան պատասխանէ մեր աշխատակցին տեսութեանց, (պատասխան մը զոր սիրով պիտի հրատարակենք անշուշտ), մենք հոս ուրիշ շատ կարեւոր կէտի մը վրայ կ'ուզենք հրաւիրել գաւառի գրողներու լուրջ ուշադրութիւնը։

Հասկաքաղ-Գիշերուկի յօդուածին հաճութեամբ հրատարակուիլը, ինչպէս նաև մեր ներկայ հակիրճ տողերը բաւական են կարծեմ ցուցնելու թէ՝ մենք ժամանակակից Հայ գրականութեան մէջ գաւառացի գրողներուն կ'ուզենք տալ իրենց արժանաւոր տեղ մը։ Միւս կողմէ, սակայն, նոյն իսկ մեր այդ տրամադրութիւնը կարծենք իրաւունք կուտայ մեզի պահանջկոտ ըլլալ իրենց մասին։

Եթէ գաւառի գրականութիւն ըսելով ժողովրդային աւանդութիւնները, կամ մեր մամիկներուն պատմած հէքեաթները նկարուն ոճով մը պատմելուն, կամ տեղային սովորութիւնները նկարագրելուն մէջ պիտի կայանար միայն, ատիկայ շատ նեղ, շատ անձուկ սահմանի մը մէջ պիտի ամփոփէր գրողները, և շատ պիտի պզտիկնար անոնց դերը՝ Հայ գրականութեան նոր շրջանի մը, ինքնատիպ նկարագիր մը տալու ամենակարեւոր գործին մէջ։ Բայց անշուշտ անոնք այսպէս չեն ըմբռներ իրենց պաշտօնը։ Գիտութեան լոյսէն ամէնէն աւելի զուրկ մնացած ժողովուրդի մը հետ շարունակ շփման մէջ գտնուելով, անոնք նուիրական պարտականութիւնը ունին՝ նոյն ժողովուրդը շիտակ ճամբուն մէջ դնելու կեանքի առաւապարուտ ուղիին վրայ, հիմէն քանդելու, կործանելու անոր ունեցած ծուռ ըմբռնումները, նախապաշարումները, վատ ունակութիւնները, որոնք այնքան տխուր հետեւանքներ ունեցած են և կ'ունենան գաւառի ընտանեկան և ընկերային կեանքին մէջ։ Ու այս ամենուն տեղ, անոնք պէտք է հետամուտ ըլլան առողջ գաղափարներ ծաւալելու իրենց հետ քով քովի ապրող հասարակութեան մէջ։

Ապահով ենք թէ բոլոր անոնք որ «վաղուան գրականութեան» հոգը իրենց վրայ առած են, կատարելապէս համակարծիք պիտի գտնուին մեզի այս կէտին մէջ։

Ի՞նչ մեկնութիւն տալու է ուրեմն, երբ գաւառի լաւագոյն գրողներէն մին, Ռուբէն Զարդարեան, Թլկատինցիին աշակերտը, կ'ելլէ անձնասպանութեան ջատագովականը կ'ընէ(*), իր խորհրդածութեանց առիթ առնելով 50-55 տարեկան մարդու մը՝ Մլգօն աղբօր՝ թոյն խմելով անձնասպան ըլլալը, որուն շարժառիթն է եղեր իր խանութի գործերուն հաւասարակշռութիւնը կորսնցնելով 40-50 ոսկի պարտքի տակ իյնալը, և այն մտածումը թէ «տասներկուքին մտեցած իր այդ տարիքէն ետք, կորովն ու միջոցը պիտի պակսէր իրեն պատուաւոր անունով մը թաղուելու»։ Ուստի «դիւցազնական ոստում մը կ'ընէ դէպ ի գերեզմանը կտոր մը թոյնով, ու կը գրէ հաշուետետրին մէջ.—Մարդու բան մի՛ ըսէք, տղա՛ք առի ու խմեցի։»

Զարդարեան՝ անձնասպանին այդ դիւցազնական գործէն յափշտակուած՝ չի վարանիր «գաճհիկ, ցեխոտ» անուանել հանրային դատաստանը՝ որ կը դատապարտէր Մլգօն աղբօր այդ յուսահատական արարքը, և «պուչի չոր գանկեր»՝ այդ կարծիքը յայտնողներուն գլուխը։ Ու կը սկսի կեանքի իմաստասիրութիւնը ընել, պատուախնդրութեան դիւցազն մը, գրեթէ սուրբ մը ներկայացնելու խեղճ Մլգօն աղբարը։

«Անհատական վեհանձնութիւնը, ազնուական խրոխտանքը, ա՛ս է որ չի հասկնար ամբոխը, և անոր համար չեմ գիտեր ի՛նչ իրաւունքով կ'ապրի, կը գոչէ Զարդարեան։ Մեռնիլ գիտնալ՝ ապրելու համար. ահա ճշմարիտ բանաձեւը ամէն անոնց համար, որ քիչ իմաստուն բայց անողոք պատուախնդիրներ են։

«... Մա՛հը, կ'ըսեն, մա՛հը. բայց ի՞նչ է այդ մէկ բոպէին ուրուականը որ կուգայ ու կ'անցնի, բաղդատելով այն անսահման ցաւերուն, այն անհատնում հոգիի խշխշուքին ու բարոյական տառապանքներուն հետ, երբ սեւակ արժանապատուութեան մը մոխիրին վրայ հարկ կ'ըլլայ Ցորին պէս ծանօթնքի տզրուկները իր ձեռքով փակցնել կուրծքին վրայ, ու զգալ թէ ամէն վայրկեան բոլոր կենսական ուժերդ կը ծծեն, կը քամեն քեզմէ, և մարդիկ կը կոխեն կ'անցնին վրայէդ, իրենց ոտքին ազատութիւնը բերնիդ վրայ ձգելով։

«Զէ, այդ վատ կեանքը այնքան ննջաւոր կ'երեւայ ինծի, ու իր վայրկեանները այնքան խաղալիքոտ, որ երբ հանդիպիմ յանդուգն անհատականութեան մը՝ իր ընդվզումի վիճակին մէջ, չուանը վզին անցունելու կամ դանակը կուրծքին շուլլելու պահուն՝ պաշտել կ'ուզեմ զինքը և հիացումէ աւելի բան մը կը զգամ իր մասին, դիւցազնութիւն անուանելով ըրածը, որ թերեւս չտեսերու կողմէն դասալքէի ակտրութիւնը պիտի կոչուէր»։

Ա՛լ չեմ շարունակեր քաղուածներս Ռ. Զարդարեանի տողերէն, որոնք գրական տեսակէտով որքան ալ ազուոր ըլլան, երբեք չեն կրնար ջլատող, վհատեցնող հանգամանք մը ունենալէ։ Իր խօսքերը՝ որոնք ճիշդ պիտի ըլլային այն ատեն միայն, երբ՝ ինչպէս կ'ըլլայ շատ անգամ վէպերու մէջ՝ անձնասպանութիւնը կամ բացարձակ անպատուութիւնը Դամոկլեան սուրի մը պէս կախուած կ'ըլլայ այս կամ այն դիւցազնին գլխուն վերեւ, բացարձակապէս անդէպ են ներկայ պարագային մէջ։ Անձնասպանութիւնը՝ վհատութեան և, կրնանք ըսել, մտային խանգարման վայրկեաններու մէջ յղացուած և գործադրուած գաղափար մը պարզապէս՝ դատապարտուած է ամէն անոնցմէ, որոնք ողջմտութիւնը ունին իրենց կողմը, և այդ ողջմտութեններուն մէջ պէտք է դասել շատ նշանաւոր գրագէտներ, ընկերաբաններ, իմաստասէրներ։

Անձնասպանութեան քանի՛ քանի օրինակներ կան, յորում հասկցուած է թէ ո՛րքան անշան, փանաքի բաներ եղած են կեանքի այդ դասալքութեան շարժառիթները։ Խասգիւղի անձնասպան վարժապետը, որուն յուսահատական գործը այնքան աղմուկ հանեց ժամանակին, կը հաւաստեն թէ՝ պատուաւոր եղանակաւ հասցուած նպաստներու ամէնէն առատ ժամանակն էր որ վերջ տուած է իր կեանքին։ Թերթերու ներքին լուրերու շարքին մէջ կը յիշեմ ժամանակաւ կարդացած ըլլալ մեծատուն Ցոյնի մը անձնասպանութիւնը՝ կորսնցնելուն համար մէկ քանի հարիւր ոսկի պանդոկ, որոնք յետոյ գտնուեր էին իր վերարկուին գրպանին մէջ, ուր սահեր ինկեր էր գրպանին մէկ պատառուածքէն։

Բայց այսպիսի չնչին բաներու թէ իրական անդարմանելի թշուառութեան մը հետեւանք ըլլայ, անձնասպանութիւնը ընկերային աղէտ մըն է՝ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ ծաւալած՝ որ ահա կը սպառնայ տարածուիլ գաւառային հեռաւոր անկիւններու մէջ։ Նկարագրի թուլութեան, բարքերու մեղկացման արդիւնք այս չարաչուք աղէտին դէմ մաքառիլ, անոր բոլոր վհատեցուցիչ, անբարոյական հանգամանքը ժողովուրդին հասկցնել գերագոյն պարտքը պէտք է ըլլար ամէն անոնց, որոնք սուր գրիչ մը կամ պերճախօս լեզու մը տրամադրուած ունին իրենց քով։

Ուրախ ենք որ Աւետելեան Մասիսի խմբագրութիւնը հիւրընկալելով հանդերձ Զարդարեանի այդ գրութիւնը, փութացած է խմբագրական ծանօթութեամբ մը յայտարարել թէ «Անձնասպանութիւնը ամէն պարագայի տակ դատապարտելի կը գտնէ», և յառաջ բերել նմանօրինակ պարագայի մը տակ ողբացեալ Մատթէոս Մամուրեանի գրած սա հուժկու տողերը.—

«Մաքառիլ, տոկալ, այս է ճշմարիտ մարդուն ճակատագիրն ամէն ծանրակշիռ արկածից դէմ, և այն մահկանացուն որ այդ պայքարէն կը խուսի, պարզապէս մարդկային հակամարտ բանակներու մէջ դասալիք մը կը նկատուի։ Վիշտ, տառապանք, տանջանք, քանի որ ի բնէ մարդկային ազգի բաժին ինկած է, ինքնասպանութեամբ չէ որ այդ բաժինը կը թեթեւնայ, այլ յարատեւ և աննկուն գործունէութեամբ»։

Որքան օգտակար գործ մը կատարած պիտի ըլլար Ռուբէն Զարդարեան, եթէ այս առողջ գաղափարները ծաւալելու նուիրէր իր սահուն գրիչը։

ԶԱՐՄԱՅՐ

(*) Աւետելեան Մասիսի մարտ 15ի թիւին մէջ։

ՃԱՄԲՈՒ ՆՕԹԵՐ

Դ. (*)

ԵԳԻՊՏՈՍԷՆ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

Թրամուէյով երկու ժամէն հասանք Եգիպտոսի բուրգերը։ Մովը երբէք իմ ալքիս չունեցաւ այն վսեմութիւնը, զոր կ'ունենային այս գերմարդկային շինութիւնները, որոնցմէ թէեւ շատ բան աւերուած էր նախանձոտ ժամանակին ձեռքովը, բայց ներկայ մեքենագիտութիւնը արհամարհելու դեռ շատ բան կը մնար։ Ի՜նչ մոգական զօրութեամբ արդեօք Եգիպտոսի կիկլոպները գիւղի տուներու մեծութիւն ունեցող քարեր հարիւրաւոր ոտքեր վեր բարձրացուցեր էին, կռուելու մահուան դէմ, իրենց անմահութիւնը ապահովելու։ Արդեօք քաղաքակրթութիւնը յառաջ չէ՞ր մը կ'ընէ։ Միթէ ներկայ քաղաքակրթութեան հսկայ գիւտերը գաճաճցնելու չափ մեծ գիւտեր եղած չէի՞ն հնութեան մէջ, որոնց վրայ «մոռացութիւնը իր մեկոնը ցանած էր»։ Այս խորհրդածութիւններով գրաւուած կ'ելնէի Քէօփսի բուրգին սարոնալարկերը, ուր շատ մը մեծաւներ, ո՜վ գիտէ որ մէկ թագաւորին կամ թագուհիին, յաւիտենական քունը կը քաշէին, չազդուելով երբէք մահկանացուներու իրենց հանգստավայրը տանձելու յանդգնութենէն։ Տըլլիք պէս եթէ կարենայի «լռութիւնը լսել» թերեւս շատ բան իմանայի հոդ տիրող շօշափելի լռութենէն։

Դեռ շատ կ'ուզէի պտտիլ բուրգին այդ գետնամասը, սակայն ուղեկցի ժամ առաջ դուրս ելլելով ազատել Ֆէլլահ առաջնորդներուս տուած գլխացաւութենէն։ Ասոնք ջուրի պէս անգլիերէն կը խօսէին և այնքան շատախօս էին, որ պտտիլ կը բերէին իրենց բերանները շինող երկաթագործի վարպետութեանը։ Ֆէլլահներէն առաջ Հրեաները տեսայ անոնց չափ շատախօս։ Այս երկուքն ալ ունին յատկութիւն մը, որով կրնան քեզի ծախել մինչեւ անգամ քեզի պէտք չեղած բան մը։ Մովսէս, անշուշտ քաջագիտէր մարդաբանութեամբ, գիտցաւ թէ «Երկու ձեռնածու մէկ թելի վրայ չեն կրնար խաղալ» և առաւ իր ժողովուրդը ու քաշեց այս տեղէն։

Ով որ բուրգերը կը տեսնէ, չի կրնար արհամարհոտ գաղափար մը չունենալ եւրոպական պեղումներու մասին, որոնց հաւի մը քթուըստուքէն կազմուած փոսիկներու մեծութիւնն ալ չունին այդ հսկայ մեծութիւններուն քով։ Ո՛չ ժամանակը և ոչ ալ մարդոց հետաքրքրութիւնը չեն կրնար այդ բուրգերը քանդել։ Այդ տխուր յիշատակարանները՝ անմահանալու համար մարդոց ըրած ճիգերու ունայնութեան, դեռ շատ պիտի ապրին ու թերեւս մինչեւ աշխարհիս վերջը, ցուցնելու համար թէ «Ինչ որ եղած է նոյնը պիտի ըլլայ, ու արեւուն տակ նոր բան չկայ», և թէ «Ամէն ինչ ունայն է, բայց միայն անմահութիւնը։»

Պաշտամունքի խորունկ ակնածանքով մը հեռացայ բուրգերէն, որոնք այլեւս կը թուէին ըլլալ անհետացած մարդկութեան բողոքի կրակ լեզուները, որ վեր կը բարձրանային խանձելու երեսը՝ անտարբեր և մարդոց վշտերուն ու մաքառումներուն անկարեկիր երկինքին։ Ու կը թուէր թէ Սփինքսն ալ երկինքին կը հարցնէր իր առեղծուածը, կեանքի առեղծուածը, զոր մարդկութիւնը մինչեւ այսօր չէր կրցեր լուծել, և իր սպառնացած պատիժէն, մահէն ազատիլ։ Քի՛չ քիչ անոնք աներեւութացան աչքերէս և միայն հսկայ ունայնութիւնը որ իր արհամարհանքը կ'երկնցնէր տարտղ աշխարհի վրայ։

Հետեւեալ օրը կը մեկնէի Գահիրէէն և նոյն օրը Աղեքսանդրիա հասնելով՝ ֆրանսական նաւով մը Մարսիլիոյ ճամբան ձեռք կ'առնէի։

Աղեքսանդրիա չունէր այն հմայքով գեղեցկութիւնը կամ թերեւս ես չկրցի տեսնել, թէեւ իր ամէնէն գեղեցիկ նկարուած տեղերը պտտեցայ հոն անցուցած երկու ժամերուս մէջ, թերեւս Գահիրէէն շատ շլացած ըլլալուս։ Հոն բարեբաղդութիւն ունեցայ տեսակցելու Խարբերդի Վերի Մեզրէ գիւղին երէցփոխ քահանայ Տ. Ցորութիւնի հետ, որ շատ գոհունակ վիճակով կը պաշտօնավարէր հիմակ այդ տեղը, պատցուցանելով գործնականապէս թէ «Պետրոս Վրդ.էն հեռու եղողը, Աստուծոյ մօտ կ'ըլլայ։»

Քահանաներու յոյժեր քսակասիրութեան հակառակ, այս ազնիւ և բարի քահանան նախանձաւորութիւն մը եղած էր խեղճ ճամբորդներու, իրեն դրամով անոնց սենեակներ վարձելով, կերակուր կերցնելով ևն.։

Նաւուն մէջ այս անգամ շատ հանգիստ կը զգայի ինքզինքս. բայց ծովահարութեան վախը անգամ մը փորս մտած ըլլալով, երբեք խցիկէս դուրս չէի ելլեր։ Սակայն Իտալիոյ ափերէն անցնելիք գիշերներս մինչեւ լոյս նաւուն վերնայարկին վրայէն վար չիջայ վարձատրուած ըլլալով ես զիս, որ կրցի տեսնել Ետնա լեռը, իր հրեղէն հառաչներովը, որոնք իր վրայ դառնալով կը մարէին իր այրած սրտին գերեզմանը կազմելու։ Մարսէյլ հասած օրերնիս ճամբորդութեան հաճոյքը քթերնուս ու փնչերնուս բերին զենք խօթելով Քարանթինան, ուր պաղ լոգանք մը առնելէ վերջ կէս ժամ ալ նախամարդը յիշեցնելու վիճակով կայնեցանք, մինչեւ որ լաթերնիս ալ հականեխեցին։ Քարանթինան այնքան անմաքուր, գործածուած միջոցները այնքան անբաւական էին, որ այդ տեղը աւելի հիւանդութեան ծաւալումին կը ծառայէր քան ջնջուելուն։ Ծովէն դիտուելով անգղիական տեսարան մը կը ներկայացնէր Մարսէյլ, Ամփիթատրոնի մը ձեւով շինուած նաւահանգիստը շրջապատող բլուրներուն վրայ։ Ասոնցմէ մէկին վրայ կը գտնուէր Նօթր-Տամ մայր եկեղեցին, զոր շատ կը գովէին, բայց ես չկրցի տեսնել։ Ուրիշ բլուրի մըն ալ վրայ կենդանաբանական պարտէզը զոր իրենք Palais de Longchamps կը կոչեն։

Այս պարտէզին շինութեան ոճը հիանալի էր։ Երկու մեծ շէնքեր իրարու դէմ և միացած ներդաշնակ սիւնաշարով մը, կիսաշրջանակաձեւ, ու յաղթական կամարով մը զարդարուած։ Այս տեղն էր քաղաքին ջուրի աւազանը, ուրկից կը բաժնուէին Մարսէյլի բոլոր ջուրերը։ Ճիշդ յաղթական կամարին տակ կը գտնուէր մեծազանգուած քանդակագործութիւն մը, որ կը ներկայացնէր ժամանակը՝ լծուած չորս խոշոր գոմէշներու (ցուլ), որոնց ոտքերուն առջեւէն կը հոսէր շնորհալի ջրվէժ մը և կը լեցուէր աւազանի մը մէջ, որ շրջապատուած էր ծաղկենկար մարգագետինով մը։ Դէպի այս պարտէզը առաջնորդող սանդղամուտը կը շնորհազարդէին Բիւվիս տը Շավանի դիւցաթիւթոյ որմանկարներով, որոնց մէկին անունը «Արեւելքի Դուռ» է, Մարսէյլի բանաստեղծական անունը. որովհետեւ հաշուուած է որ տարեկան 300000 ճամբորդներ կ'անցնին ազկից, և 1624 նաւ իր նաւահանգիստէն կ'երթան Ալճերիա, Թունուզ, 130 նաւ՝ Ցունաստան 312 նաւ Թուրքիա, 175՝ Եգիպտոս, 160՝ Չինաստան և Ճափոն, 65՝ Աւստրալիա և 108՝ Հարաւային Ամերիկա։

«Հիանալի», «շնորհալի» և «շատ գեղեցիկ» բառերը այնքան շռայլութեամբ գործածեցի որ, ալ հիմակ սնանկացած կը զգամ ինքզինքս ածական մը գտնելու այս կենդանաբանաց պարտէզին համար, որ հրաշալիքներով լեցուած, «ճոխ, ճոխ եղեր» չունէր։

Պարտէզին մէջի քարերը, սալերը և շոգ փայտերն անգամ, կենդանիներու տուները և պարտէզին այլ և այլ մասերը առաջնորդող ճամբաները շինելու գործածուած, կարծես կանանչով հիւսուած էին բոլորն ալ, ու չեմ գիտեր, յիշե՞մ միւս կանանչազեղութիւնները, որ ծառերէն, պատերը զարդարող արիշներէն, պատատունկերէն եւն. բոյսերէն վար կը թափկլէին արուեստական ջրվէժներու, լճակներու աղբիւրներու վրայ, այնպիսի բնական երեւոյթ մը տալով անոնց, որ հոդ բանտուած կենդանիները կամ թռչունները պատրանքը կ'ունենային իրենց վայրերուն։

Ո՞ր կողմս նայելու էի, չէի գիտեր։ Շատ անգամ, խեղճ աչքս, սքանչելի մեկնած

(*) Տես. Սուրհանդակի 633 թիւէն և վերջ։

էր Ներաղացիներուն, լսելով թէ անոնք մեր յատակ. և ծծղուն երկինքը չունէին դիտելու։ Սակայն սեպելով թէ լաւծս չեւտ էր, հիմայ կը տեսնէի որ անոնք այնչափ դիւթագեղ տեսարաններ ունին գետնին վրայ որ ա՛լ պէտք չեն անոնք վեր նայելու։ Ու պատճառ մըն ալ այս է որ հոս տեղերը մեզի չափ անդրաշխարհամոլներ չկան։

Եթէ Մարսէյլ մէկ օրէն աւելի կարենայի կենալ, պիտի այցելէի Նոթրդամի(?) պարտէզը, որ կենդանեաց պարտէզէն աւելի գեղեցիկ է կ'ըսէին, և Իֆի դղեակը անմահացած Տիւմայով։ Մարսէյլէն շատ պիտի չլանայի, եթէ Եգիպտոսը տեսած չըլլայի։

* *

Ա՛լ կ'ուզեմ վերջացնել ճամբու նոթերս, որոնք բաւական երկար եղան հակառակ կարճառօտ ըլլալու ճիգիս. և որդէն բան ալ չունիմ գրելիք, որովհետեւ Մարսէյլէն Հավր, Հավրէն Նիւ-Եորք արագ փոխադրութիւն մը արգելք եղաւ սովորական բաներէ զատ ուրիշ բաներ տեսնելու։ Եթէ կ'ուզէք, ըսեմ թէ՝ Նիւ Եորք հասած ժամանակս՝ ժամացոյցս 8 ժամ 15 վայրկեան առաջ էր։ Ամերիկուհին(?) մինչեւ հոս դիտմամբ չփոխեցի։

Նիւ-Եորք — Ա. Տ.

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՉԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

ՄԱՆՉՈՒՐԻԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ.— Ռուսիոյ պատասխանը առ Ճափոն.— Թօքիօյէն կը հեռագրեն թէ Մանչուրիական դաշնագրին առթիւ Ճափոնի ուղղած դիտողագրին Ռուսիա պատասխանած է գրեթէ հետեւեալ իմաստով. —Նախ Ռուսիա երրորդ տէրութեան մը հետ վիճաբանելու տրամադիր չէ ո և է կարգադրութեան մը պայմաններուն մասին՝ բանակցութիւններու միջոցին. բայց այդ կարգադրութեան պատճէնը պիտի հրատարակէ կնքուելէն անմիջապէս եաքը։ Երկրորդ, կարգադրութիւնը զուտ ժամանակաւոր հանգամանք մը ունի, և յատկացուած է մի՛միայն դիւրացնելու համար ռուսական զօրքերու պարպումը. այդ պայմանագրութիւնը երբեք նպատակ չունի դպչելու Չինաստանի վեհապետութեան, և վնասելու միւս տէրութեանց իրաւունքներուն կամ շահերուն։ Երրորդ Ռուսիա վստահ է թէ կարգադրութիւնը հրատարակուելէ եաքը ընդհանուր հաւանութեան պիտի արժանանայ. բայց եթէ Ճափոնի կառավարութիւնը ո և է ոչ այնքան գոհացուցիչ կէտ մը ի վեր հանէ, այդ մասին բարեկամական դիտողութիւններ կրնան ըլլալ։

Ռուսիոյ տուած այս պատասխանը, բնաւ գոհացուցիչ չի նկատուիր Ճափոնի մէջ, և նոր բողոքներ պիտի ըլլան, ինչպէս կը հասկցուի Եոքոհամայէն քաշուած հեռագրէ մը։ Ժողովուրդին չափ պաշտօնական շրջանակներն ալ բաւական ոգեւորուած են այս միջոցիս Ճափոնի մէջ։ Իշխան Քոնոյ, որ Ճափոնի Ատենակիններու(?) Ժողովին նախագահն է, գրգռիչ ճառ մը խօսեր է, բացէ ի բաց պարզելով Ռուսիոյ և Ճափոնի միջեւ պատերազմի մը հաւանական հետեւութիւնները։ «Ճափոն, ըսեր է իշխան Քոնոյ, կրնայ վստահ ըլլալ Անգլիոյ և Գերմանիոյ բարեկամական չէզոքութեան վրայ։ Ամերիկա ալ չի միջամտեր։ Ֆրանսա միայն կրնայ քիչ մը նեղութիւն պատճառել, իր Աննամցի զինուորները գործածելով և նաւային ցոյց մը ընելով Ֆորմոզայի բացերը։ Ասիկա միայն պիտի ըլլայ իր գործողութեան սահմանը, և Ճափոն անհունապէս գերազանց բանակը պիտի կրնայ, առանց մեծ դժուարութեան, Ռուսիան դուրս հանել Մանչուրիայէն։»

Ճափոն կ'սպառնայ(?) Չինաստանի.— Բեքինէն «Նիւ-Եորք Հէրըլտ»ը կը հեռագրեն ապրիլ 1 թուով.—«Հակառակ այն անզեկութիւններուն թէ Չինաստան մերժած չէ ստորագրել Մանչուրիական դաշնագիրը, հոս կը կարծուի թէ Չինաստան բացարձակապէս պիտի մերժէ այդ պարագան։ Եանկ-Ցէի փոխարքաները, որ անցեալ ամառէն ի վեր եւրոպական տեսակէտով երախտապարտ էին Անգլիոյ, նորէն ազդու բողոքներ ուղղած են նոյն դաշնագրին դէմ։ Ճափոն և Անգլիա մեծ ջանքեր կ'ընեն այդ դաշնագիրը մերժել տալու համար։ Նոյն իսկ ի վիճակի եմ յայտարարելու թէ Ճափոն գրաւոր կերպով ապահովութիւն ընծայեր է Չինաստանի, թէ ինք ալ կը մասնակցի այդ դաշնագրին մերժուելէն յառաջ գալիք բոլոր պատասխանատուութեան, նոյն իսկ եթէ այդ մերժումը պատերազմ յառաջ բերէ։»

Հակառակ լուրեր(?).—«Բէօզէնիշէ Զայթունկ» հեռագիր մը կը հրատարակէ, որով կը հաստատուի Թայմսի թղթակցին այն տեղեկութիւնը թէ Եանկ Ցէի փոխարքաներուն դիմադրութեան վրայ մերժուած է Մանչուրիական դաշնագրին կնքումը։ Միւս կողմէ յիշեալ գերման թերթին Բեգերսպուրկի թղթակիցը կը յայտարարէ թէ բանակցութիւնները դարգապէս(?) Բեգերսպուրկէն Բեքին փոխադրուած են, Բեդերսպուրկի Չինական դեսպանին յանկարծական տկարութեան հետեւանօք։ Կ'աւելցուի թէ երբ Չինական դեսպանին առողջութիւնը ներէ բանակցութիւնները շարունակել, Մանչուրիական դաշնագիրը պիտի ստորագրուի անմիջապէս։

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՉԻՆՈՒ ՄԷՋ — Չինական մաքսատուներու ընդհ. տնօրէն Սըր Րոպէրթ Հարթ Բեքինի դեսպաններուն բաղդատական ցուցակ մը ղրկեր է վերջին հինգ տարիներու առեւտրական գործառնութեանց վրայ։ Այս ցուցակէն կը տեսնուի թէ ամերիկեան վաճառականութիւնը զարգացած է այդ միջոցին, մանաւանդ բրդեղէն կերպասներու ան. վրայ, և Անգլիական առեւտուրը նոյն համեմատութեամբ(?) նուազած է։ Միւս կողմէ սակայն, Ամերիկեան քարիւղներու վաճառումը մեծապէս նուազած է, որովհետեւ Ռուսիա այդ ապրանքին գրեթէ ամբողջ մենաշնորհը ձեռք անցուցած է։

«ՄԱՆՉՈՒՐԻԱ ԵՏ ՊԻՏԻ ՏՐՈՒԻ.»— Ռուսիոյ պաշտօնաթերթը ծանօթութիւններ կուտայ, հաշտութեան բանակցութիւններուն մասին։ Այս անզեկութիւններուն մէջ ըսուած է թէ Մանչուրիոյ մասին եղած կարգադրութիւնը մի միայն բարեկարգութիւնը վերահաստատելու և յետոյ երկիրը պարպելու նպատակ ունէր։ Բայց Ռուսիոյ ճշմարիտ դիտաւորութեանց մասին տարածուած սուտ ու չարամիտ զրոյցները պատճառ եղան որ այդ կարգադրութեան վերջնական կնքումը արգիլուի։ Մանչուրիա վերջնապէս ետ պիտի տրուի այն ատեն միայն, երբ իրերը նորէն կանոնաւոր վիճակ մը ստանան հոն։ Առայժմ Ռուսիա անփոփոխ կը պահէ Մանչուրիոյ արդի կացութիւնը։ Աւելորդ է ըսել թէ վերը ըսուածները ամբողջ Ռուսիոյ պաշտօնաթերթերէն քաղուած են։

ՌՈՒՍԻԱ ՆՈՐ ԶՕՐՔ ԿԸ ՂՐԿԷ Մայր. Արեւելք։ Ասկէ կը հետեւի թէ այս պահուս իր զինուորներուն թիւը պակսեցնելու միտք չունի։ Երեք տարէ ի վեր կանոնաւորապէս զինուոր կը ղրկուի Օտեսայէն, առանց ձայն ձուն հանելու։ Այս պահուս 40,000ի կը հասնի Չինաստան գտնուող ռուս զօրքերու թիւը, առանց հաշուելու երկաթուղիները պահպանող քանի մը հազար պահակներ։

ԹԻԷՆՑԻՆԻ հողային խնդիրը կարգադրուելու համար որոշուած էր որ թէ՛ ռուսական և թէ անգլիական զօրքերը քաշուին վէճի առարկայ եղած հողէն։ Ասիկայ ընդունուեցաւ երկու կողմէն ալ, և զօրքերը ետ քաշուեցան, բայց քանի մը օր վերջը Ռուսերը նորէն պարզեցին իրենց դրօշակը, հակառակ Անգլիացի զօրավարին բողոքներուն։ Այս անգամ Բեքինէն կը հեռագրեն թէ ռուսական դեսպանը հրահանգ ստացեր է Բեդերսպուրկէն, վերցնել ռուսական դրօշակը, մինչեւ որ խնդիրը կարգադրուի։ Ասիկա եղած է, Անգլիոյ ըրած բողոքին վրայ։

—Առեւտուրը հետզհետէ իր առջի վիճակը կը ստանայ Թիէնձինի մէջ։ Չինացիներու վստահութիւնը կը վերահաստատուի հետզհետէ, և հազարաւոր վաճառականները մեծ քանակութեամբ ապրանք կը ղրկեն։ Երկաթուղիի ընկերութիւնը կ'ըսէ թէ 50,000 ֆրանք աւելի շահ եղած է մարտին մէջ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ իր նիստերը դադրեցուց անցեալ երեքշաբթի օրը։ Երեսփ. Ժողովին վերջին նիստին մէջ, երեսփոխանները կ'երեւայ թէ իրենց Զատկական արձակուրդը վայելելու համար հարկ համարեցան մէկ քանի մանր հարցումներ ուղղել նախարարութեան՝ Թրանսվալի խնդրոյն մասին։ Պ. Բիլի անգամ մըն ալ հարցում ուղղեց Թըրանսվալի հաշտութեան բանակցութեանց խզման պատճառներուն մասին, և մասնաւորապէս ծանրացաւ սա կէտին վրայ թէ կառավարութիւնը ինչո՞ւ հրահանգ չէր ղրկած Լորտ Քիչընըրի՝ Միլնըրի(?) տեսակցութենէն առաջ։—«Որովհետեւ, պատասխանեց Պ. Պրոտրիք. Զօր. Պօթա առաջարկած էր տեսակցութիւնը, և չէինք գիտեր թէ ի՞նչ պայմաններ պիտի առաջարկէր։» Ցետոյ երեսփոխան Սըր Զարլզ Տիլք խնդրեց պատերազմական նախարարէն, յայտնել թէ ներկայ տարւոյ սկիզբէն ի վեր ո՞րքան զօրք ղրկուած է Հարաւ. Ափրիկէ։ Պ. Պրոտրիք սիրով պատասխանեց եղած հարցումին, յայտարարելով թէ Ցունվար 1էն ի վեր 1052 սպայ և 20,306 ենթասպայ և զօրք ղրկուած է, և թէ 720 սպայ և 21580 ենթասպայ և զօրք այժմ ճամբան կը գտնուին։ Վերջապէս արմատական երեսփոխան մը, Պ. Շօու, յայտարարեց թէ արձակուրդ առնելէ առաջ կը փափաքի որ կառավարութիւնը վերջապէս(?) յայտարարէ թէ ի՞նչ քաղաքականութեան պիտի հետեւի Հարաւ. Ափրիկէի մէջ։ Պ. Շօու ցաւ յայտնեց ազատականներու պերուելուն(?) համար, —որէն հաշակեց Լորտ Րոզպէրիի այս մասին ըրած յայտարարութիւնները, և ըսաւ թէ պատերազմելու այսպիսի կերպ մը ժողովուրդը գրգռելու միայն կը ծառայէ։ Ասոր համար չէ սակայն նախարարական երեսփոխան Պ. Լի, որ յայտարարեց թէ փափուկ ձեռնոցներով չէ որ պատերազմ կ'ընեն, և թէ կարեւոր կէտը սա է որ հասկցուի Պօէրներուն թէ կ'ուզուի վերջ տալ հրոսակային կռիւներուն։ Պ. Բիլի պօռաց թէ թշնամութեանց շարունակութեան պատճառ եղողներն են մի միայն Պ. Չէմպըլէն և Սըր Ա. Միլնըր, հետեւաբար պահանջեց որ այս երկու պարոնները հրաժարին իրենց պաշտօնէն, որպէս զի հաշտութիւնը կարելի ըլլայ։ Պ. Պրոտրիք հարկ չհամարեց երկար բանախօսութիւն մը արտասանել, և բաւականացաւ կարճ պատասխաններ տալով։ Ըսաւ թէ ընդդիմադիր Երեսփոխաններու այն խօսքերը զորս քիչ մը առաջ լսած է, հիմնապէս կը տարբերէին առաջ իրենց ազատական պաշտօնակիցներուն ըրած յայտարարութիւններէն։ Ըսաւ թէ կառավարութիւնը բացարձակ վստահութիւն ունի Սըր Ա. Միլնըրի վրայ, և թէ՛ եթէ սրտագին կը բաղձայ հաշտութեան, չի փափաքիր ընել այնպիսի զիջումներ, զորս Պօէրները տկարութեան խոստովանութիւն մը պիտի համարեն, և որոնք միւս կողմէ քիչ ժամանակէն նոր պատերազմի մը դուռ պիտի բանային։ Հուսկ ուրեմն Պ. Պալֆուր քուէի դրաւ վիճաբանութեանց փակումը և ժողովը իր նիստերը դադրեցուց մինչեւ Ապրիլ 18։

ՓԻԼԻՊՊԵԱՆՆԵՐՈՒ ապստամբութեան վերջ գտնելու մասին եղած յոյսերը իրականանալու վրայ են հետզհետէ։ Ուաշինկտընէն քաշուած հեռագիր մը նայելով, Մ. Նահանգաց պատերազմական նախարարը յայտարարեր է թէ Ակինալտօ հաւատարմութեան երդում ըրած է Ամերիկեան կառավարութեան։ Միւս կողմէ Մանիլայէն հեռագիր մը կ'ըսէ թէ՝ Ֆիլիբբինօ Գնդ. Կոնզալէզ որ անուանական կառավարիչն է Մանիլայի, Մալաբօնի մէջ անձնատուր եղեր է Ամերիկայի Գնդ. Պիգօնի, 11 սպայով և 44 զինուորի հետ մէկտեղ։ Գնդ. Կոնզալէզ այս առթիւ յայտարարեր է թէ անխուսափելի(?) անհրաժեշտութեան(?) է որ տեղի կուտայ։ Այս անձնատուութիւնը Մանիլայի շուրջը տեղի ունեցած անձնատուութիւններուն մէջ ամէնէն կարեւորը կը նկատուի։

ԿՈՄՍ ՊԻՒԼՈՎԻ և Պ. ՄԱՆԱՐՏԷԼԼԻԻ միջեւ տեսակցութիւն մը տեղի ունեցած ըլլալու լուրը կուտան(?) հեռագիրները։ Պ. Մանարտէլլի, որ ապրիլ 1ի օրը Հռոմէն ճամբայ ելած էր Մատէրնօ երթալու, ուր վիլլա մը ունի, հոն անցնելու համար Զատկական տօները, Վերոնայի կայարանէն անցնելու ատեն իմացաւ թէ Գերմանիոյ վարչապետ կոմս Պիւլով ալ Պերլինէն եկած կառախումբով Վենետիկ կ'երթայ և նոյն օրը Վերոնա պիտի հասնի, փափաքեցաւ տեսնել և ողջունել զայն։ Պ. Մանարտէլլի ընդունուեցաւ Վերոնայի իշխանութեանց և երեւելիներուն կողմէ։ Ժամը 5ին մօտ հասաւ վարչապետ կոմս Պիւլով, որ Պ. Մանարտէլլի գտնուած վակոնը գնաց, և մէկ քանի վայրկեան տեսակցեցան միասին։ Երկու վարչապետները բաժնուելու վայրկեանին քանիցս իրարու ձեռք սեղմեցին մտերմաբար։ Վոսիշէ Զայթունկ կոմս Պիւլովի Վենետիկ ուղեւորելուն վրայ խօսելով կը հարցնէ թէ Իտալիա արդեօք պիտի մնա՞յ Եռեակ Զինակցութեան մէջ։ Գերման թերթը այս առթիւ մէջ կը բերէ Պրըկ(?) այն խօսքը թէ «Ռնաւ երկիր մը չի կրնար ո և է դաշնագրով կապուիլ, երբ հակառակ է իր շահերուն»։ Կոմս Պիւլով, կ'եզրակացնէ գերման թերթը, յօժարակամ պիտի վերանորոգէ Իտալիոյ հետ կնքուած դաշնագիրը, բայց երբեք չի կրնար մտքէ անցընել թէ Գերմանիա վտանգի մէջ պիտի ըլլայ եթէ Իտալիա Գերմանիոյ դաշնակիցը ըլլալէ դադրի(?)։

ԵԿԱՄՈՒՏԻ ՎՐԱՅ ՏՈՒՐՔ հաստատելու մասին խորհրդակցութիւններ կը կատարուին Ֆրանսայի մէջ։ Այս առթիւ կազմուած է յանձնաժողով մը, որուն պատրաստած ծրագրին համեմատ՝ 1. Եկամուտները(?) ընդհանուր և յառաջատուական(?) պիտի ըլլան. 2. Զօրս ուղղակի տուրքերը պիտի ջնջուին. Ծրագիրը նպատակ ունէր կ'որոշէ այս եկամուտներուն որոնք միայն աշխատութեան շնորհիւ ձեռք կը բերուին, և անոնց համար որ թէ՛ աշխատութիւն և թէ դրամագլուխի շնորհիւ շահուած են։ Ասկէ զատ նոյն ծրագիրը կը տրամադրէ որ թեթեւ պայմաններ դրուին ընտանեկան ծանր հոգեր ունեցողներուն վրայ, և տուրք չառնուի 1500 ֆրանքէն վար եղող եկամուտներէ։

ՍԱՎՃ ՄԸ ԿԸ ՎԱՌԵՑՈՒԻ Ռուսիոյ, մասնաւորապէս Պեսարապիոյ և Քէրսոնի նահանգներուն մէջ։ Այդ նահանգներէն հասած լուրեր կ'ըսեն թէ անհնարագրելի է գիւղացիներուն վիճակը։ Հունձքերու անյաջողութենէն զատ, այս տարի ձմեռն ալ իր ձիւնախառն փոթորիկներով և սառնամանիքներով անտանելի դարձուցած է գիւղացիին կեանքը։ Բազմաթիւ արջառներ մեռեր են։ Շատ մը գիւղեր սովի մատնուած են, որովհետեւ ոչ միայն ուտելիք չկայ, այլ ճամբաներու անտանելի վիճակը թոյլ չի տար որ գիւղացիները երթան ուրիշ տեղերէ ուտելիք հայթայթեն։ Այս ձմեռ նոյն իսկ տեղեր եղան, որոնց բնակիչները ճշմարիտ պաշարումի մը ենթարկուեցան ահագին ձիւնակոյտերու երեսէն, որոնք կը կտրէին ամէն հաղորդակցութիւն, անհնարելի վնասներ հասցնելով վաճառականութեան։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԿՈՒ ՄԵԾ ՉԱՐԻՔՆԵՐԸ.— Սթանտըրտ խմբագրականի մը մէջ կը քննէ ընկերային երկու խնդիրներ, որոնք ստիպողական հանգամանք մը ունին Անգլիոյ համար։ Առաջինն է աղքատ օտարականներու յարաճուն գաղթականութիւնը, իսկ երկրորդը՝ դաշտերու կամ գիւղերու ամայացումը։ Առաջին կէտին վրայ խօսելով, Սթանտըրտ կը կարծէ թէ պէտք պիտի ըլլայ միջոցներ ձեռք առնել այն տեսակ գաղթականութեան մը դէմ, որ կը ձգտի պակսեցնել գործաւորներու աւելորդներուն(?) աշխատանքը և ծանրացնել Անգլիոյ աղքատ դասակարգին վիճակը։ Երկրորդին գալով անգլ. թերթը վտանգաւոր կը նկատէ երկրագործական բարձրագոյն վարժարաններու հաստատութիւնը։ «Իրաւ է որ, կ'ըսէ Սթանտըրտ, այդ վարժարանները խիստ օգտակար ուսում պիտի տան գիւղացիներուն, բայց միանգամայն պիտի քակեն այն կապերը, որոնք գիւղացին իր հայրենի հողին կը կապեն, և առավ կը պատրաստեն զայն այն գաղթականութեան, որուն առաջքը առնելու նպատակ ունինք։»

129 ՏԱՐԵԿԱՆ մարդ մը կ'ապրի՝ Ամերիկայի մէջ։ Այս մարդը ծնած է Ամերիկայի անկախութեան պատերազմէն առաջ, և ողջ մնացած միակ Ամերիկացին է, որ ապրած է Անկախութեան հռչակուած ատենը։ Սոյն Մաթուսաղան կ'ըսէ թէ տակաւին երէկուան պէս կը յիշէ Ճորճ Ուաշինկթընի խօսած ճառը՝ Նիւ Եորքի մէջ։ Սոյն ծերուկը մօլի ծխող մըն է։ Բնաւ ամուսնացած չէ և կը պահէ իր մտային բոլոր կարողութիւնները՝ բայց վերջերս շատ տկարացաւ, և շարունակ կը քնանայ։ Բժիշկները կը յայտարարեն թէ քանի մը շաբաթ հազիւ կրնայ ապրիլ։

ՌՈՒՍԻՈՅ արքունի փոխերանոցը(?) մօխիր դարձեր է հրդեհի մը հետեւանքով։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ թագաւորը հրամայեր է որ անձնական գանձուն ծախքերն ալ զեղչուին, ինչպէս եղած են պետական պաշտօնեաներու թոշակները։ Ասկէ գոյացած գումարը պիտի յատկանայ պետական գանձուն։

ՔՐԻՒԿԷՐ նախագահը Ֆրանսացի թղթակցի մը յայտարարեր է թէ «եթէ Անգլիացիները իրենց սեփական շահը գիտնային, պիտի տային մեր անկախութիւնը, որովհետեւ այն ատեն պատրաստ պիտի ըլլայինք մեծ զիջողութիւններ և զոհողութիւններ ընելու, և խաղաղութիւնը յաւէտ ապահովուած պիտի ըլլար»։

ՈՒԶՈՂԸ ԹՈՂ ՀԱՒՏԱՅ.— Պրիւսէլէն կը գրեն.—«Պ. Քրիւկէր կը հաւատայ թէ Լորտ Քիչընըր ի դիմաց Լորտ Սալզպըրիի ըսեր է Զօր. Պօթայի թէ՝ եթէ անձնատուր ըլլայ, Թրանսվալի և Օրանժի կուսակալ պիտի կարգուի, տարին 250,000 ֆրանքի յաւելուածական թոշակով մը։ Աւելորդ է ըսել թէ Պօէր զօրավարը մերժեր է եղեր այս առաջարկը։»

ԱՊՐԻԼ 1Ի ԽԱՂ.—Քանատայի մէջ 25 նշանաւոր օրէնսգէտներ կատակի մը զոհ գացեր են Ապրիլ 1ին։ Շաբաթ մը առաջ Մոնրէալ քաղաքին բոլոր նշանաւոր օրէնսգէտները մէյ մէկ հրաւէր ստացեր են։ Այս հրաւիրագիրները տպուած էին, և թուղթին ճակատը երեք անուն կը տեսնուէր, իր հասցէով։ Հրաւիրագիրը ղրկողը կը հրաւիրէր օրէնսգէտները որ այն ինչ տեղը երթալով գտնեն զինքը, ուրկէ Օտթավա երթալով, պիտի խորհրդակցէին նախարարներուն հետ, մաքսային կարեւոր փոփոխութիւններու վրայ։ Օրէնսգէտները որոշուած տեղը երթալով մինչեւ իրիկուն կը սպասեն, բայց եկող գացող չըլլար։ Ճարերնին հատնելով երբ երթալու կը պատրաստուին, մէջերնուն մէկը իր թուղթը կը ցուցնէ միւսին և կը տեսնէ որ երկուքն ալ յարեւմտան(?) են և ապրիլ 1 թըւականը կը կրեն։ Այսպէս շարունակելով օրէնսգէտները հուսկ ուրեմն կը հասկնան թէ ինչ տեսակ խաղի մը զոհ գացած էին։

ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

1901 — 1318 Տճ. — 1901 Լտ.

Օր	ՄԱՐՏ	Զիլ-հիճէ	Ապրիլ
26	ԱՒԱԳ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ, Պահք։ Ցն. Տն. ամենայն երկնային զօրաց։	19	8
Կէս օր 5.36			Կէս օր 5.22

83րդ Տարեդարձ Յիշատակ(?) Տանջանաց(?) Բրգեզեան(?) Թ. Ոսկանեանի(?)։

ՊԱՏՄԱԿԱՆ.—1750 մարտ 26ին Ստեփաննոս Մելքոնեան Վենետիկի Մխիթարեանց աբբահայր կ'ընտրուի, յաջորդելով Մխիթար Աբբայի, և այդ պաշտօնը կը վարէ մինչեւ 1800։ Իր օրով, 1773ին, մաս մը միաբաններ զատուեցան Վենետիկի Մխիթարեաններէն, և Թրիէսդէի մէջ անջատ միաբանութիւն մը հաստատեցին, որ 1811ին Վիեննա փոխադրուեցաւ։

—1842 մարտ 26ին Էջմիածնայ մէջ կը վախճանի Յովհաննէս Ը. Կարբեցի Կաթողիկոսը։ Ծնած էր 1761 մարտ 23ին։

ՋԵՐՄՈՒԹԵԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆ

Երէկ առտու ջերմութեան աստիճանն էր

Կ. Պոլիս	7	Փեքուրթ(?)	17	Բեդերսպուրկ	0—9
Աղեքսանդրիա(?)	0—15	Բարիզ	1	Վիեննա	10
Սօֆիա	1	Աթէնք	10	Թրիեսդէ	11
Իզմիր	11	Տրապիզոն	—	Սելանիկ	10

ԱԶԳԱՅԻՆ

ՔՐՈՆԻԿ

ԾԱՂԿԱԶԱՐԴԻ տօնը և Դռնբացէքը հանդիսաւոր արարողութեամբ կատարուեցան երէկ Պոլսոյ բոլոր եկեղեցիներուն մէջ։ Օդին գեղեցկութիւնը նպաստեց որ եկեղեցիները բազմութեամբ լեցուին։ Մանաւանդ Մայր Եկեղեցի, Բերա, Սամաթիա, Սկիւտար, Գատըգէօյ իբրև բազմահոյ թաղեր, ամէնէն աւելի բազմութիւն կար։ Ս. Պատրիարքը Մայր Եկեղեցւոյ մէջ կատարեց Դռնբացէքի արարողութիւնը, և քարոզ խօսեցաւ, իսկ Փոխանորդ Տ. Գաբրիէլ Սրբազան ներկայ գտնուեցաւ և քարոզեց Սամաթիոյ եկեղեցիին մէջ։ Երեկ առաւօտ Պոլսոյ եկեղեցիներուն մէջ շրջաբերականներ կարդացուեցան, որոնցմով ինչպէս սովորութիւն է, ժողովրդեան կը յիշեցուէր իր քրիստոնէական մէկ պարտաւորութիւնը, Զատկի առթիւ բանտի և Ազգ. Հիւանդանոցի մէջ գտնուողներու օգնելու համար։

ՊԱՐՍԿԱՀԱՅՈՑ առաջնորդական ընտրութեան խնդիրը բաւական ուշադրութեան առարկայ դարձած է։ Ամէն պարագայի մէջ այս ընտրական իրաւունքը դեռ նոր պիտի գործածէ ժողովուրդը, և հետեւաբար պէտք եղած գիտակցութեամբ չպիտի կրնայ կատարել, կ'ըսեն, իր այդ իրաւունքը։ Ընտրութեան պիտի մասնակցին Դաւրէժ իր 3 գիւղերով, Ուրմի 28, Մարաղա 2, Խոյ 7, Մակու 4, Արտապիլ, Սալմաստի 26 գիւղերը, Ղարադաղի 27, Բաղանդուզի 10, Սուլդուզի 9, Սօուջ Պուլաղի 4 Միանդաբի 4 գիւղերը, բայց կ'ըսեն թէ այս գիւղերու մէջ գտնուող ժողովուրդը այնքան յետամնաց, այնքան տգէտ վիճակի մէջ կը գտնուի որ Դաւրէժի մէկ քանի ջոջերուն քմահաճոյքին արդիւնքը պիտի ըլլայ ընտրուող Առաջնորդը։ Այդ քմահաճոյքին արդիւնքն էր, կ'ըսեն, ընտրութիւնը Պարգեան եպիսկ.ի, որուն պաշտօնավարութիւնը շատ կարճ տեւեց և հրաժարեցուցումը Այվազեան եպիս.ի, որուն գործելու կերպը առանց հաճելի չէ թուեր։

ՌՈՒՍԱՀԱՅՈՑ ամէնէն հին և ազքի վարանող(?) կրթական հաստատութիւններէն մէկն է Ներսէսեան Հոգեւոր Դպրանոցը, որ Տփղիսի յետին և աղմկալի փողոցներէն մէկուն մէջ կը գտնուի, բոլորովին անյարմար այդպիսի հաստատութեան մը, մինչդեռ ուրիշ թաղերու մէջ վերջին տարիներ կրթական սիրուն շէնքեր շինուած են։ Այդ Հոգեւոր Դպրանոցի վիճակը բաւական ատենէ ի վեր ուշադրութեան առարկայ եղած էր, և քանի անգամներ նոր շէնքի մը շինութեան համար ծրագիրներ ալ պատրաստուած էին, բայց գործը գլուխ չէր ելած, Էջմիածնապատկան գետնի մը անյարմարութեան պատճառաւ։ Կրթասէր Տիկին մը, Նատիրեան մականունով, քաղաքէն դուրս բաւական ընդարձակութեամբ գետին մը նուիրեր է, պայմանաւ որ անոր վրայ շինուի Ներսէսեան Հոգեւոր Դպրանոցը։ Ս. Հայրապետը Տփղիս գտնուած ատեն յատկապէս աչքէ անցնելով այդ գետինը, յարմար տեսեր է այդ շինութեան։ Այժմ կը խորհին խնդրել նոյն տիկինէն որ քիչ մը աւելի ընդարձակ տեղ նուիրէ, որպէս զի Դպրանոցի յաւելուածական շինութիւններն ալ կառուցուին։ Թէպէտ նոյն գետինը ամայի տեղ և աշակերտներու և ուսուցիչներու համար հեռու է, բայց ճամբան եթէ շինուի երթեւեկութիւնը կը դիւրանայ, և Տփղիս քաղաքը հետզհետէ մեծնալուն պատճառաւ այդ կողմերն ալ բնակութիւններ կրնան հաստատուիլ քիչ ժամանակ վերջը։

ՍԵԲԱՍՏԻԱՅԷՆ կը գրեն թէ՝ Առաջնորդ Սրբազանին իբրեւ օգնական ղրկուած վարդապետը, աւելի Տ. Պետրոս Արքեպսէ օգնութիւն կը սպասէ, քան թէ ինքը անոր կ'օգնէ։ Անոնք որ ամենէն աւելի համակիր են Սեբաստիոյ Առաջնորդին, կը հաստատեն թէ կարող և աչալուրջ եկեղեցականի մը պէտք ունի Ն. Սրբազնութիւնը, Վիճակին այնքան բազմադիմի պէտքերուն բաւելու համար։ Երբ այդ եկեղեցականը կը ղրկուէր Սեբաստիա, ըսողներ եղան թէ Տ. Պետրոս Արքեպ.ի օգնելու յարմար մէկը չէ այդ վարդապետը, և հետզհետէ քա-

զօքին մէջ ծագած Առաջնորդարանի եւ դպրոցական վէճերու ու խնդիրներու մէջ մազիւ չափ ազդեցութիւն չունեցաւ այդ եկեղեցականը։ Շատ անհրաժեշտ է որ կարող օգնական մը ղրկուի Սեբաստիոյ Սրբազան Առաջնորդին, որուն իրաւասութեան տակ կարողանայ օգտակարապէս գործել, ինչպէս կը պահանջէ տեղւոյն ազգային գործոց վիճակը։

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ վարժարանի նախկին աշակերտէն ոմանք, ինչպէս կը կարդանք Ճ. Շուգէնի մէջ, երկու օր առաջ ի նիստ գումարելով Ս. Պատրիարքին նախագահութեամբ, Պէրպէրեան վարժարանի հաստատութեան 25ամեայ Յոբելեանի նախապատրաստութեամբ զբաղեր, և իւրաքանչիւրը մէյմէկ գումար ստորագրուեր են։ 10 ոսկի ալ Ս. Պատրիարքը ստորագրեր է։

ՌՈՏՈՍԴՈՅԷՆ տեղեկութիւն կուտան թէ Նորընտիր Առաջնորդը, որ այսօր կը մեկնի իր պաշտօնատեղին, ընդունելու համար պատրաստութիւններ տեսնուած են վիճակին պաշտօնական մարմիններու կողմէ։ Զատիկէն ետքը առաջին չորեքշաբթիւնա. Ժողովը նիստ պիտի հրաւիրուի լսելու Տ. Ներսէս եպիսկ.ի պաշտօնագիրները և տեսութիւնները, և անկէ ետքը պիտի զբաղուի թեմական կարգ մը խնդիրներով, որոնք ազդու կարգադրութեան մը կը կարօտին։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ կողմէ նշանակուած քննիչները, Խոսրով Վ. և Մելիքեան էֆ., երէկ Նաւլը Գաբու երթալով Թաղ. Խորհրդոյ վերջին ընտրութեան նկատմամբ քննութիւն մը կատարեցին. արդիւնքը պիտի տեղեկագրեն Ս. Պատրիարքին։ Թաղեցիները կ'ըսեն որ օ և է կերպով անխնամ պէտք չէ թողուի այսպիսի ատենական օրերու մէջ եկեղեցիի մատակարարութիւնը

ԲԱՐԻԶԻ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՇԱԲԱԹ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

6 Ապրիլ 1901

Ֆրանսական 3% գոցուեցաւ	101.42
Րէժի	324.
Գոնսոլիտ	23.92
Երկաթուղի	114.50
Պանք Օթթոման	546.
Թրանսվալ	91.50

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ

(այս առտուան)

ՊԱՇՏՕՆ. — Տէֆթէրհանէի ելմտական գործոց յանձնաժողովին նախագահ կարգուեցաւ Պետական Խորհրդոյ քաղաքային ճիւղին անդամ Զիյա փաշա։

Քըրքա Ալի (Էտիրնէ) գաւառակին գայմագամ՝ Լուրոսի (Եանեա) գայմագամ Ալի Սուփի էֆ.։

Պեյքօզի նաիպ անուանեցաւ Մէհմէտ Ալի էֆ.։ Քիւչիւք Չէքմէճէի նաիպ՝ Պէյքօզի նաիպ Թէվֆիգ էֆ.։ Սղերդի նաիպ՝ Աճէլվանի նախորդ նաիպ Խալիս էֆ.։ Անամուրի (Ատանա) նաիպ՝ Ճիսաէի նախորդ նաիպ Մէհմէտ Սաատէտտին էֆ.։ Ճիսրը Էրկէնէի (Էտիրնէ) նաիպ՝ Ֆիլաթի նախորդ նաիպ Մէհմէտ Ֆէհմի էֆէնտի։

ԱՍՏԻՃԱՆ.—Ուլայի Ա. աստիճան տըրուեցաւ Օտար Մամլոյ դիւանին դեր-տնօրէն Ավրամ էֆ.ի և Եանեայի ու Շգոտրայի դատական քննիչ Եմին պէյի։ Ուլայի Բ. աստիճան՝ Ֆրանսերէն և Անգլիերէն թերթերու գրաքննիչ Կրաթի էֆ.ի, Կայս. Պալատան ծածկագրութեան դիւանին քարտուղարներէն Վասըֆ պէյի և Հալէպի Վերաքննիչ Ատեանին ընդհ. դատախազ Իսմայիլ պէյի. Միւթէմայիզի աստիճան՝ Կայս. Պալատան ծածկագրութեան դիւանին քարտուղարներէն Ղալիպ և Աքիֆ պէյերու, և Օտար Մամլոյ դիւանին մեւմէյյիզ Սաատէտտին ու Ապտուլլահ էֆ.ներու։

ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆ.—Բ. կարգի Մէճիտիյէ պատուանշան շնորհուեցաւ Թնդանօթարաններն քննիչ դիւանին Ա. ճիւղի մեւմէյյիզ Վէֆիգ փաշայի և անդամ Խուրշիտ պէյի։

ՇՔԱԴՐԱՄ.—Լիագաթի ոսկի շքադրամ Կայս. կոլեւածոց դիւանին օգնական և Ա. ճիւղին տնօրէն Ասըֆ պէյի։ Աշտապարի շքադրամ՝ Կայս. ասեղ թիկնապահ եւ Բ. զօրաբաժնին հրամանատար Շէվքէթ փաշայի։

ԱՅՏԸՆԻ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԷՆ արկածեալներու ի նպաստ բացուած հանգանակութեան վերջին ցուցակին գումարն է 4,563,571 25 փարա։

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ սովեալներուն ի նպաստ կատարուած հանգանակութեան վերջին ցուցակին գումարն է 545,623 ղշ. 5 փր.։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԽՌՈՎԱՐԱՐՆԵՐԸ.—Սելանիկի պաշտօնաթերթին մէջ կը կարդանք. — «Սօֆիայի կեդրոնական խռովարարական ընկերութեան պատկանող Պուլկար խռովարարներու դատավարութեան արդիւնքը և անոնց մասին տրուած վճիռները կատարեալ անկողմնակալութեամբ հրատարակուեցան չէզոքական լրագիրներու մէջ։ Տեղւոյս Պուլկար բնակիչներն ալ կատարելապէս համոզուած այդ ամբաստանեալներուն յանցաւորութեան, զզուանք մը զգացին այդ անձերուն դէմ։ Սելանիկի Վերաքննիչ Ատեանին առջեւ մօտերս տեղի պիտի ունենայ նաև դատավարութիւնը կարգ մը ուրիշ Պուլկար խռովարարներու, որոնք Ավրաթհիսարի մէջ ձերբակալուած և տեղւոյն Նախնական դատարանին կողմէ հարցաքննուելէ ետքը ցաղաք ղրկուած են։ Անոնց դատավարութիւնը լրանալէն ետքը Կէվկէլիի մէջ ձերբակալուած՝ պուլկարական քոմիթէին անդամները Սելանիկ պիտի բերուին, իրենց կարգին տեղւոյս Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ դատուելու համար։»

ՍԱՄՈՍ ԿՂԶԻՆ.—Սթանտարտ կոչուած հեռագիր մը բացարձակապէս կը հերքէ Եւրոպական կարգ մը լրագիրներու տուած այն լուրերը թէ՝ Սամոս կղզիին մէջ անկարգապահութիւն կը տիրէ։ Նոյն հեռագիրը կը յարէ թէ՝ ընդհակառակն կղզիին ամէն կողմը կատարեալ անդորրութիւն և կարգապահութիւն կը տիրէ և ժողովուրդը խիստ գոհ է։

ԱՆՑԱԾ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐՈՒԱՆ ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԸ. —Նէօյէ Ֆրայէ Բրէսէ լրագիրը մասնաւոր յօդուածով մը կը գովէ անցեալ կիրակի օրը, Գուրպան Պայրամի շնորհաւորութեանց պատուն պատահած երկրաշարժին առեն Վեհ. Սուլթանին կողմէ ցոյց տրուած քաջասրտութիւնը։

—Այդ երկրաշարժը Պուլկարիոյ Պալչըք քաղաքին մէջ խիստ մեծ վնասներ պատճառեր է։ 100ի չափ քարուկիր շէնքեր հիմնայատակ կործաներ են։ Լեռներէն ժայռերու կտորները փրթելով վար ինկեր են, պարտէզներուն և արտերուն մեծ վնաս պատճառելով։ Քաղաքին մէջ կէս մետր լայնութիւն ունեցող ճեղքուածներ բացուեր են գետնին վրայ, ուրկէ ստորերկրեայ ահաւոր որոտումներ լսուեր են։ Ժողովուրդը սարսափելի խուճապի մը մատնուած բացօթեայ տեղեր խուժեր է։ Երկրաշարժը ճիշդ 1 վայրկեան և 39 երկվայրկեան տեւեր է։ 9 գիւղեր ամբողջովին կործաներ են։ 1000է աւելի գիւղացիներ անպատսպար մնացեր են։ Տեղական իշխանութիւնները անմիջական միջոցներ ձեռք առեր են, դժբաղդ արկածեալներուն օգնութեան հասնելու համար։ Երկրին ներսերը ուրիշ գիւղերու և քաղաքներու մէջ ալ մեծ վնասներ պատճառած է այդ երկրաշարժը, որ Եւրոպայի բազմաթիւ քաղաքներու մէջ ալ զգացուեր է, ինչպէս առէ առաջ գրած էինք։ Օտեսայի մէջ մէկ քանի շէնքեր մասամբ փլեր և բազմաթիւ ծխնելույզներ կործաներ են։

ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՈՒՑ Վարչութեան Ֆրանսացի բաժնետէրերու պատուիրակ հրամանատար Պէժէ, որուն մայրաքաղաքէս մեկնիլը գրած էինք, առջի օրը Իզմիր հասեր է Քոնիայի երկաթուղիի ճամբով։ Հրամանատար Պէժէ, որ Իզմիր-Գասապա երկաթուղւոյ ընկերութեան վարչական խորհրդոյ նախագահն է, նոր շինուելիք Իզմիր-Փարսա Թրամուէյի գծին ծախքերուն և Կէօզթէփէ-Չէշմէ Թրամուէյի ալ շինուած գծին մասին քննութիւններ պիտի կատարէ։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՕԼՍՈՅ նորընտիր Տէֆթէրտար Էսհէմ պէյ վերջերս այդ տեղը հասնելով իր պաշտօնին ձեռնարկեր է։

ԼՈՆՏՈՆԻ Օսմ. դեսպանատունը իր արդի շէնքէն ուրիշ աւելի վայելուչ շէնք մը պիտի փոխադրուի։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ պատերազմական նախարար Զօր. Բոյրիքօֆ հրաժարած է իր պաշտօնէն։

—Մարտ 15ին Պուլկարի մէջ պուլկարական ոստիկանութիւնը Թէոտոր Մէնիքօֆ անուն անձի մը տունը խուզարկութիւններ կատարելով երկու վնասակար անձեր ձերբակալեր և անոնց մէկ ընկերն ալ գտնելու համար քննութիւն բացեր է։

—Պուլկարական թերթերը ըսելով թէ Պուլկարիոյ երկաթուղիի գրեթէ բոլոր կայարաններուն մէջ այս վերջերս գողութիւններ եռապատկուած են, ոստիկանութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրեն այս մասին։

—Ֆերտինանտ իշխանը վերջերս Բեդրոպուրկի մէջ հրատարակուած ռուս թերթի մը խմբագրին հետ տեսակցութեան մը միջոցին յայտարարեր է թէ՝ Պուլկարական կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք առած է կարգ մը վնասակար անձերու կողմէ խառնակչութիւններ յարուցուիլը արգիլելու համար։

—Բարիզի Պանքային ներկայացուցիչներէն Պ. Մօրէլ, որ Սօֆիա կը գտնուէր, Պուլկարիոյ վարչապետ Պ. Քարավէլօֆի հետ տեսակցութեան մը միջոցին ըսեր է թէ Պուլկարիոյ նոր փոխառութիւն մը ընելու համար ինք որոշ տեղեկութիւն չունի բանակցութեանց մասին, և թէ իր հոն ներկայութիւնը Պուլկարիոյ ազգային պանքային ունեցած պահանջները գանձելու հետ վերաբերութիւն ունի։ Պ. Մօրէլ անցեալ օր Սօֆիայէն Բարիզ գացեր է։

—Վերջին մարդահամարէն տեսնուած է թէ Պուլկարիոյ ամբողջ բնակչութիւն է 3,732,880 հոգի, որոնց 1,904,690ը այր և 1,828,190ը կին են։

«ՐԷՖՈՐՄ» ԼՐԱԳԻՐԸ. — Իզմիրի մէջ հրատարակուող Րէֆօրմ լրագիրը, որ իր արտօնատիրոջ՝ Ստեփան էֆ. Ոսկանի մահուամբ դադրած էր հրատարակուելէ, անցեալ երկուշաբթի օրը վերսկսեր է հրատարակուիլ Իզմիրցի խմբագիր Քարլօ Միրզան էֆ.ի [illegible] տակ։

ՄԱՀՑՈՒՑԱԿ.— 1901 Մարտ 10էն մինչև 23 Կ. Պոլսոյ մէջ 495 մահ պատահած են, որոնց 312ը Իսլամներէ (155ը այր և 157ը կին), 156ը Քրիստոնեաներէ (79ը այր և 77ը կին) և 27ը Հրեաներէ (17ը այր և 10ը կին)։ Գումար 495։

«ՇԷՀԱՊ» Թորփիլանաւը, որուն կաթսայի խողովակներէն մէկուն Սելանիկի առջեւ պայթիլը և մէկ քանի հոգիի ալ մեռնիլը գրած էինք, նորոգուելու համար Մահմուտէի Սելանիկ չոգենաւուն ետեւը կապուելով մայրաքաղաքս պիտի բերուի։ Պայթիւնէն բուն պատճառները քննելու համար յանձնաժողով մը կազմուած է։ Արկածեալ Թորփիլանաւուն տեղ մէկ քանի օրէն Սելանիկ պիտի ղրկուի Թայեար Թորփիլանաւը։

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ.— Ղալաթիոյ սակաւանը չաբաթ իրիկուն գոցուած պահուն Օսմ. արժեթղթերը յանկարծ մեծ բարձրացում մը ենթակայ եղան։ Քոնսոլիտը 11½ փր. բարձրանալով 25 ղշ. 31½ փր.։ իսկ Երկաթուղին 1 Ֆր. բարձրանալով 113½ փր.ի գոցուեցան։

ԲԱՄՊԱԿԻ գինը Եւրոպական հրապարակներուն վրայ զգալի անկում մը կրած է։

ՀԱՆՐՕԳՈՒՏ Շինութեանց և Առեւտրական նախարարութեան Թարգմանութեանց սենեկին տնօրէն կարգուած է երկրորդ թարգման Մուհիպ պէյ։

ԶԱՄԻՐԻ ԲԵՐՔԸ. — Այտընի երկրագործական քննիչ Զաքարեան էֆ.ի կողմէ պատրաստուած վիճակագրութենէ մը կը տեսնուի թէ անցեալ տարի Այտընի նահանգին չամիչի բերքը 875,000 կենդինար եղած է, ինչ որ բաղդատմամբ միւս տարիներու քիչ է, որովհետեւ անցեալ տարի Այտընի այգիները շատ վնասուեցան ֆիլոքսերայէն։

ՖԷՆԷՐԻ Պատրիարքարանին Խառն Ժողովոյ նորընտիր 4 անդամներու պաշտօնը վաւերացուած է կառավարութեան կողմէ։

70 ՏԱՐԵԿԱՆ ԽՍԱԿԱՀԱՏ ՄԸ.— Իզմիրի մաքսատան մէջ անցեալ օր 70 տարեկան ծերուկ քսակահատ մը իր արհեստը ի գործ դնելու պահուն ձերբակալուելով ոստիկանատուն տարուած և սենեակ մը դրուած էր։ Ծերուկը յաջողեր է սենեակին պատուհանէն դուրս սպրդիլ և կծիկը դնել։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ դեսպանին կինը, տիկին Քոնսդան չաբաթ օրը ճաշընթաց կառախումբով մայրաքաղաքս հասաւ։ Սիրքէճիի կայարանին մէջ բարի գալուստ մաղթելու գացած էին Ֆրանսայի և Սպանիոյ դեսպանները, Օսմ. Պանքային գեր-տնօրէն Պ. Կ. Օպուանօ, Րէժիի Իրաւագէտ-խորհրդական Պ. Կազէյ, Բանքէրի պէյ, կոմս տ'Աանու, Պ. Կրանէ, Ֆրանսական դեսպանատան և հիւպատոսարանին պաշտօնեաները, և բազմաթիւ Ֆրանսացի տիկիններ, եւն.։

ՍՊԱՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆԸ անցեալ օր Կայսերական Նիւթայիթիչներէն Պ. Զերբերքին հետ պայմանագիր մը կնքեց, Օսմ. հրետաներին համար 1000 ձիու հայթայթման մասին։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԸ ուրբաթ օրը Սէլամլըքի արարողութենէն ետքը բարեհաճեցաւ ոչ-պաշտօնապէս իր ներկայութեանը ընդունիլ գերմանական դեսպանը, որ Ն. Կ. Վեհափառութեան ներկայացուց Վիլհէլմ-Լուիզ չոգենաւով մայրաքաղաքս եկող Գերման ականաւոր անձնաւորութիւններէն մէկ քանին, ընդ որս Պավիէրայի Բարձր. Ժորժ իշխանը։ Վեհ. Սուլթանը այս առթիւ Ն. Բարձրութեան նուիրեց պատկերազարդ Օսմանեան պատուանշանը, ինչպէս նաև ուրիշ զանազան կարգի պատուանշաններ միւս անձնաւորութիւններուն։

— Վիլհէլմ-Լուիզ չոգենաւը շաբաթ առտու Սեւաստաբոլ ուղեւորեցաւ, ուրկէ ալ մինչեւ Պաթում պիտի երթայ։

ԼՈՅՏ չոգենաւային ընկերութեան բաժնետէրերու վերջին ընդհ. ժողովին մէջ որոշուեր է իւրաքանչիւր բաժնետէրի 42 քուրոն կամ հարիւրին 4 վճարել, իբրեւ շահաբաժին։ Անցեալ տարի 40 քուրոն վճարուած էր։

ՊԱՐՍԻՑ Մուզաֆֆէրէտտին Շահը Ա. կարգի Առիւծ և Արեւ պատուանշանը նուիրած է Յունաց Պատրիարքարանի փոխանորդ Տ. Խրիսոսթոմոսի։

ՊՈՒԼԿԱՐ ԽՌՈՎԱՐԱՐՆԵՐ.— Սելանիկի վերաքննիչ ատեանին կողմէ դատապարտուած 13 Պուլկար խռովարարները ուրբաթ օրը Սելանիկէն կառախումբով մայրաքաղաքս բերուելով Ոստիկանական նախարարութեան յանձնուեցան, որ զանոնք կեդրոնական բանտը ղրկեց։

ԿԱՅՍ. ԳՆԱՀԱՏՈՒԹԻՒՆ. — Ինչպէս Պաշտօնականներու շարքին մէջ հրատարակեցինք, Վեհ. Սուլթանը Սանիյէի աստիճան շնորհած է Հանրային Պարտուց վարչական խորհրդոյ դիւանին մեւմէյյիզ Բօլ Հանրիսար էֆ.ի, որ իր օրինակելի ծառայութեամբ և մտքի զարգացումով գնահատուած է նոյն Վարչութեան կողմէ։ Մեր խնդակցութեան հետ մեր շնորհաւորութիւններն ալ կը յայտնենք Կայս. այս գնահատութեան առթիւ։

ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ՀԻՒՊԱՏՈՍԸ.— Քանաւայի իտալական ընդհ. հիւպատոս ասպետ Սոլիմալէրկի մայրաքաղաքիս ընդհ. հիւպատոս կարգուիլը պաշտօնապէս հրատարակուած է։ Պ. Սոլիմալէրկ, որ այժմ Հռոմ կը գտնուի, վերջերս Վիքթոր-Էմմանուէլ թագաւորին ներկայացեր է։ Մէկ քանի օրէն մայրաքաղաքս կը հասնի։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղին վրայ Թուզլայի մօտերը կառախումբի ընդհարում մը տեղի ունեցած, վակոնները ջախջախուած, մեքենավար մը վիրաւորուած և 2000 ոսկիի վնաս հասած է գրած էին կարգ մը տեղական թերթեր, ասկէ մէկ քանի օր առաջ։ Նորագոյն տեղեկութեանց նայելով ո՛չ մեքենավար վիրաւորուած և ոչ ալ վակոն ջախջախուած է։ Գալով 2000 ոսկիի վնասին, իբր թէ ջախջախուած վակոններուն մէջի ապրանքները, Թանթավիզատէ Խալիտ պէյի կը վերաբերին և եղած վնասն ալ հազիւ քանի ոսկի է, և Խալիտ պէյ առոր հատուցումն իսկ պահանջած չէ Անատօլուի երկաթուղւոյ ընկերութենէն։

ԿԱՅՍ. ԲԺՇԿԱԿԱՆ ընկերութեան ուրբաթ օրուան նիստին ներկայ չէին ընկերութեան նախագահ Տօքթ. Զավրիտանօ, քարտուղար Տօքթ. Ագչիօթթի, և անդամներէն ոմանք, որով կարեւոր խորհրդակցութիւններ տեղի չունեցան։ Ընկերութեան փոխանորդարար կը նախագահէր Տօքթ. Մէուլիս։ Տօքթ. Սեղբոսեան էֆ. բացատրեց թէ ինչպէս վիրաբուժական գործողութիւն մը կատարած էր Տօքթ. Էօժէր փաշայի կողմէ ղրկուած կնոջ մը վրայ, որ չէր կրնար ծննդաբերութիւն կատարել։ Տօքթօրը ընկերութեան ներկայացուց եղած գործողութիւնը ցուցնող լուսանկար մը, և ըսաւ թէ այդ գործողութիւնը ամենայն յաջողութեամբ ի գլուխ ելլելով թէ՛ կինը և թէ նորածինը ազատուեցան։

ՆԱՒԱԲԵԿՈՒԹԻՒՆ.— Օսմանեան Աբոլոն փոխադրանաւը, որ վերջերս Եէմէնի առջեւ ընկղմած էր և 20 հոգի խեղդուած էին, 1872ին Կլասքովի մէջ շինուած է, և 2541 թօնօ տարողութիւն ունի եղեր։

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ դրամատան Սելանիկի մասնաճիւղը 100000 ղշ.ի փոխառութիւն մը ըրած է գիւղացիներուն, Կէլմէրիէի շրջակայները երեւան ելած մարախները ջնջելու համար։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ. — Շքոտրայի և Եանինայի մէջ վերջերս տեղացող յորդառատ անձրեւներուն հետեւանօք տեղ տեղ հեղեղներ գոյացեր և բաւական վնաս պատճառեր են։

ՏԻԱՐՊԷՔԻՐԻ կուսակալ Խալիտ պէյ նահանգին կեդրոնէն մեկներ է Միլլի, Շամար և Քարա Քէչիլի աշիրէթներուն միջեւ ծագած անհամաձայնութիւնը կարգադրելու համար։

ՕՐԹՕՏՕՔՍ ԵԿԵՂԵՑԻՆ.— Ժամանակէ մը ի վեր մերձեցում մը կը տեսնուի Օրթոտոքս և Անկլիքան եկեղեցիներու միջեւ։ Ինչպէս յայտնի է վերջերս սիրալիր նամակներ փոխանակուած էին Յունաց Պատրիարքին և Քէնդըրպըրիի արքեպիսկոպոսին միջեւ։ Շաբաթ առտու ալ Օքսֆորտի համալսարանէն Կալկաթա ղրկուած պատուիրակութեան պետ հայր Պրաուն և Անկլիքան եկեղեցիին երեց Պ. Թէրվալ այցելեցին Յունաց Պատրիարքին, և տեսակցութիւն մը ունեցան Ն. Սրբազնութեան հետ։

ՖԵՐՏԻՆԱՆՏ իշխանը 50000 ֆր. նուիրեր է Զարի ի յիշատակ արձան մը կանգնելու համար։

ՍԱՄՍՈՆԷՆ ղրկուած կարգ մը խառն ալիւրներ գրաւուած են մաքսային իշխանութեանց կողմէ։

ՋՈՆԿՈՒԼՏԱՂԷՆ կը գրեն.—«Մարտ 14ի կէսօրէն տեղւոյս մէջ գտնուած կիրի գործարանէն հրդեհ ծագեցաւ, և հակառակ ամէն կարելի օգնութեանց գործարանը ամբողջովին հրոյ ճարակ եղաւ։ Նոյն գիշերը գիւղիս մէջ Կարապետ անուն անձի մը խանութէն հրդեհ ծագեցաւ, սակայն այս անգամ շնորհիւ հասած օգնութեանց կարելի եղաւ հրդեհին առաջքը առնել։» Էբէյլիի ընկերութիւնը ժամանակէ մը ի վեր գրեթէ ամէն օր մէյմէկ դժբաղդութեանց կ'ենթարկուի։ Օր մը իր շինած քարափը ծովէն կը քշուի, ուրիշ օր մը ծովեզերքին վրայ դիզուած ահագին քանակութեամբ տախտակներ ալիքներէն քշուելով կը կորսուին եւն. եւն.։ Սէդլի կ'ըսէ թէ ասոնք անզգուշութենէ յառաջ կուգան եւ կը ցուցնեն թէ այդ ընկերութիւնը պէտք եղածին չափ հոգ չի տանիր իր գործառնութեանց։

ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒՆ. — Գրած էինք թէ Թուրքիոյ մէջ բնակող Հրեաները որոշած էին իրենց գործածած Սպաներէն լեզուն մէկ կողմ դնելով Թուրքերէնը իրենց ազգային լեզուն ընել։ Հրէից Խախամապետութիւնը այս որոշումը ի գործ դնելու և Թուրքերէն լեզուն Հրեաներուն մէջ տարածելու համար հարկ եղած ծախքերը հոգալու նպատակով կը խորհի վիճակահանութիւն մը կազմակերպել, որու համար Բ. Դուռէն արտօնութիւն խնդրուած է նախապէս։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԵՐԷԿ ԻՐԻԿՈՒԱՆ

ԲԱՐԻԶ, 6 Մարտ.—Թոքիոյէն կը հեռագրեն թէ Ճարոն կարուկ պատասխան մը կը պահանջէ Քորէայի մասին։

ՔՈԼՕՆԻԱ.—Բեդերսպուրկէն կը հեռագրեն թէ կատաղի ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է հարաւային Մանչուրիոյ մէջ, Ռուս զինուորներու և քանի մը հազար Չինացիներու միջեւ։ Ռուսերը քանի մը մեռեալ և բազմաթիւ վիրաւորեալներ ունեցեր են։ Չինացիները ծանր կորուստներ կրելէ ետքը դէպի հիւսիս փախեր են։ Ռուսերը կը հալածեն զանոնք։

ՊԵՐԼԻՆ.—Կոմս Վալտէրզէ կը հեռագրէ թէ գերմանական զօրքերը յաջողեր են ցրուել Չինացի հրոսախումբերը, Թիէնծինի հիւսիսային կողմը։ Աւազակներէն 20 հոգի սպաննուեր են։ Գերմանացիները թնդանօթ մը և 20 սայլակ գրաւեր են։

ԲԱՐԻԶ.—Պ. Պօ, որ Բեքինի Ֆրանսական դեսպան անուանուած է, վաղը նաւ պիտի նստի Մարսիլիայէն, իր պաշտօնատեղին երթալու համար։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բիմպըլէյէն կը հեռագրեն թէ Պ. Սէսիլ Րոտսի առողջական վիճակը մտահոգութիւն կը պատճառէ։

—Բրեդորիայէն կը հեռագրեն թէ Գնդ. Բլըմըր գրաւեր է Բեդերսպուրկ քաղաքը։

ԼԱ. ՀԷՅ.—Քրիւկեր նախագահը Ուդրեխդէն (Հոլանտա) մեկնեցաւ, Հիլվէրսըմ երթալու համար, ուր պիտի անցընէ ամառը։ Խուռն ամբոխ մը խանդավառ ծափերով ողջերթ մաղթեց Պ. Քրիւկերի։

ԲԱՐԻԶ.—Վարչապետ Պ. Վալտէք Ռուսոյի առողջական վիճակը գոհացուցիչ է։ Ուռեցքը հետզհետէ կ'իջնէ։ Շնչառութիւնը շատ ակարացած է։ Կերածը դիւրաւ կը կլլէ։

ԹՈՒԼՕՆ.—Թուլօն քաղաքը արտասովոր ոգեւորութեան մէջ է։ Շարունակ ճամբորդ կը հասնի, որոնց մէջ աչքի կը զարնեն բազմաթիւ Իտալացիներ։ Նիս քաղաքը զարդարուած է։ Մասնաւորապէս կայարանի մեծ պողոտան շքեղապէս զարդարուած է։

ՊՈՒՔՐԷՇ.—Կարոլ թագաւորը բացաւ Խորհրդարանը գահաճառով մը, որուն մէջ շեշտեց սա կէտը թէ անհրաժեշտ է վերցընել սեղանաւորական դժուարութիւնները։ Խորհրդարանին ներկայացուած ելմտացոյցէն 218,500,000 լէյ (ռումանական ֆրանք) ծախք կը ցուցնէ։ Անցած տարի 245325400 լէյ էր։

ՎԻԵՆՆԱ.—Ֆրանց-Եոզէֆ կայսրը Լէոբոլտ պատուանշանին Ա. աստիճանը շնորհեց Պ. Քէօրպէրի, որ Աւստրիոյ վարչապետն է։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐՈՒԱՆ

ՍՕՖԻԱ, 7 մարտ.— Նախորդ Վարչապետ Պ. Սթոյլոֆ մեռաւ։

ԼՈՆՏՈՆ.—Լորտ Սոլզպըրի հարաւային Ֆրանսա մեկնեցաւ։

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ. — Օսմ. Կայս. Պանքան կը ծանուցանէ հասարակութեան թէ հետեւեալ արժեթուղթերը գողցուած են Սելանիկի մէջ.—

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻԻ ՊԱՐՏԱԹՈՒՂԹԵՐ

241,210, 242,971, 244,927, 246,026,
642,202, 655,466, 682,766, 690,238,
693,648, 695,988, 764,014, 941,163,
1,282,701, 1,946,831, 1,946,833, 1,913,195
213,463, 466,289, 561,878, 581,530,
585,659, 908,947, 932,064, 638,700,
218,341, 447,601, 1,625,618, 1,755,791.

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐ. ԸՆԿ. ԲԱԺՆԵԹՈՒՂԹԵՐ

04808, 04809, 28671/75, 28576/80, 28681/85, 28686/90.

Քրէտի Ֆոնսիէ Եգիպտ. 1884 թիւ 115,659
Վիլ տը Բարի 1865 թիւ 405,301
» 1871 թիւ 1255911 և 1189899

ԿՐՈՋԷ ՌՈՍՍԱ ԻԹԱԼԻԱՆԱ 1885

Սեր.	10144	թիւ	15
»	10211	»	39
»	10211	»	41
»	11520	»	31
»	11752	»	30

Կ. Պոլիս, 29 մարտ 1901 6—6

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Մ. Ս. Թ. Ատաբազար.— Մեր յայտարարութիւնը միայն լուբերու համար է. Գգալական եւլն. յօդուածներ կրնայ ուղղակի մեզի ղրկուիլ։

Ց. Ա. Թիւրէն.— Ստացանք բաժանորդագինը եւ սկսանք թերթ ղրկել։

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԷՄՆԻՅԷԹ — ԷՄՆԻՅԷԹ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓԻ ՎՐԱՅ ԶԳԵՍՏՆԵՐ

Կ. ՊՈԼԻՍ
Սուլթան Համամ
Կրտողլուի
ֆրէնք Լիոնէ
Պեյօղլու
ՎԵՐՆԱՑԱՐԿ

Եթէ ճաշակի տէր էք, եթէ կը փափաքիք առանց խաբուելու երկիւղի՝ վայելուչ հագուստներ գնել, եթէ կ'ուզէք որ ձեր հագուստները ո՛չ անձրեւէն եւ ոչ ալ արեւէն աղդուին, դիմեցէք ԷՄՆԻՅԷԹ հագուստի մեծ վաճառատունը, որ 25 տարիէ ի վեր ամենօրեայ յարաբերութեան մէջ է եւրոպական մեծ գործարաններու հետ, եւ ամէն եղանակի յարմար բրդեղէն ապրանքներու ստուար պէսպիսութեամբ ճոխացուցած է մթերքը։

ԷՄՆԻՅԷԹի կերպասները, գոյնով եւ գործուածքով, վերջին նորաձեւութեանց կը համապատասխանեն։ Առաջնակարգ դերձակներու ձեռքով կը պատրաստուին էրիկ մարդոց եւ տղոց յատուկ ընտիր ճաշակաւոր եւ դիմացկուն հագուստներու ամէն տեսակները, ինչպէս նաեւ կանանց համար բէլէրինէր, ժաքէթներ եւն. եւն. ծայր աստիճան ներդաշնակութեամբ։ Գիները՝ անմրցելի ըլլալու աստիճան աժան։

ԷՄՆԻՅԷԹ վաճառատունը չափի վրայ հագուստի ճիւղ մը ունի, հսկողութեամբ Բերայի համաշխ. տարաշխարհիկ Տոնիկէօն։ 50—28

Սակարկութիւն չկայ

ՃԷՅԼԱՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՎԱՅԵԼՈՒՉ, ԱԺԱՆ, ԴԻՄԱՑԿՈՒՆ

Սուլթան Համամի նոր բացուած հրապարակը Փինքօ խանին դուրսը թիւ 2։

Պատրաստ հագուստի այս Մեծ Վաճառատան տէրն ու հիմնադիրը, Ռուբէն էֆէնտի Մաղաքեան, որ երկար տարիներէ ի վեր կը վարէր Թօփալեան Խանի մէջ ընկերակցութեամբ հիմնած վաճառատունը, հիմա հոս փոխադրուած է որ նոր կորովով գործի ձեռնարկած։ Իր ՃԷՅԼԱՆ անուն վաճառատան մէջ միշտ պատրաստ կը գտնուին նուրբ, դիմացկուն, ընտիր եւ ամէն եղանակի նորաձեւութեան ու ճաշակի յարմար հագուստներ, ամէն հասակի անձանց, կանանց եւ տղոց համար։

ՃԷՅԼԱՆԻ հիմնադիրը փափաքելով որ յաճախորդներն ևս օգուտ քաղեն իր երկար տարիներու փորձառութենէն, այն աստիճան աժան եւ դիւրամատչելի գիներ նշանակած է հագուստներուն որ, տեղական ու եւրոպական վաճառատուններէն եւ ոչ մէկը կրնայ մրցիլ իրեն հետ։ Այս ճշմարտութիւնը մէկ այցելութեամբ պիտի հաստատեն Պատ. յաճախորդք։ Ցանձնարարութեամբ կը պատրաստուին նաեւ, չափի վրայ խիստ վայելուչ հագուստներ։

Սակարկութիւն չկայ

Կիրակի օրերն ևս բաց է

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH & MERCANTILE
ՆՈՐԹՀ ՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1800 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	14,409,089 .10. 1	» »
1899ի հասոյթը	3,073,226 .13. 11	» »

NORTHERN INSURANCE COMP.
ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԻՆՇՈՒՐԸՆՍ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ 1836 ԻՆ

Դրամագլուխ	3,000,000	Անգլ. ոսկի
Պահեստի դրամ	5,509,273	» »
1899ի հասոյթը	1,187,296	» »

Այս ընկերութիւնք հաւաքաբար իրենց ընծայած բացարձակ վստահութեան հակայ դրամագլխի եւ պահեստի գումարաց տեսակէտով հրդեհի դէմ ապահովագրութիւններ կ'ընդունին չնչերու, կարասեաց, վաճառքի եւլն. ԽԻՍՏ ԴԻԻՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ, ԵՒ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՎ, ՔԱՆ ՈՐ ԵՒԻՑԷ ԱՅԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ։

ՎՃԱՐՄՈՒՆՔ ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆՄԻՋԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԱՏԱՁԵՌՆՈՒԹԵԱՄԲ ԿԸ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ

Մինչ այժմ հրդեհի վնասուց համար վճարուած գումար ԵՐԵՍՈՒՆ ՉՈՐՍ ՄԻԼԻՈՆ Անգլիական ոսկին կ'անցնի։

ՄԱՐԻԹԱՅՄ MARITIME INSURANCE Co.

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ԱՆԳԼ. ՈՍԿԻ 500,000, ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ ՕՍՄ. ՈՍԿԻ 110,000

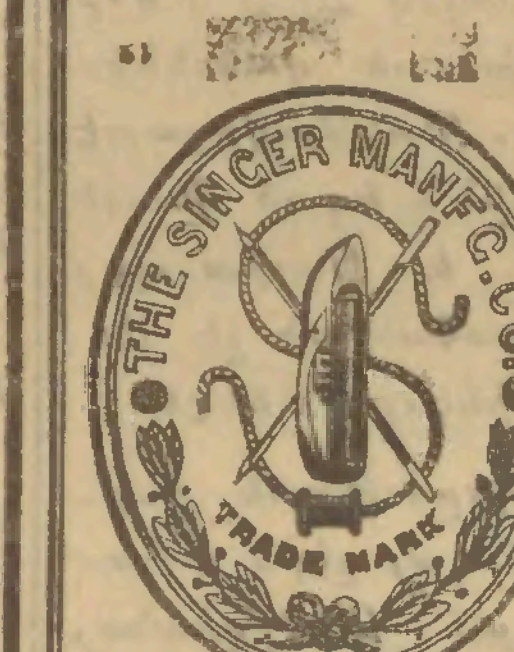
Այս ընկերութիւնն եւս շոգենաւեաց եւ առագաստանաւեաց մէջ բեռցուած ապրանքներն եւ գրամածրարներն ինչպէս նաեւ ամենուրեք թղթատարով ուղղարկուած ինչքերը խիստ չափաւոր եւ օգտակար պայմաններով կ'ապահովագրէ։ Մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել առ.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼ Կ. ՊՈԼՍՈՅ, Փ. Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ.— ՂԱԼԱԹԻԱ ՄԷՀՄԷՏ ԱԼԻ ՓԱՇԱ ԽԱՆ ԹԻՒ 22

ՍԻՆԿԷՐ

ՀԱՅԹԱՅԹԻՉ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱԼԱՏԱՆ

Ժ. ՆԱՍԻՆԿԷՐ

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. գործարանութեամբ այնքան գնահատուած են որ աշխարհիս ամէն կողմը տարածուած են. եւ բոլոր ընտանիքները, դերձակները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէրի Ընկերութիւնը ցարդ 400է աւելի պատուոյ վկայական եւ չքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներու մէջ։

Արեւելքի մէջ Սինկէրի միակ ներկայացուցիչն է Մ. Փ. Նայալինկէր, որ բովանդակ Թուրքիոյ մէջ մասնաճիւղեր հաստատած է։

Սինկէրի մեքենաները կը վաճառուին՝

Բերա, Շիշանէ ճամբայ, Գալաթա–Սէրայի դիմաց։

Ղալաթա, Սինկէր խան, Թիւնէլին եռեւ, եւ Թրամուէյի կայարանին դիմաց։ Պոլիս, Սուլթան–Համամ թիւ 2, եւ Սուլթան Պայազիտ Թրամուէյի սթասիոն թիւ 13։

Կեղծիքեն զգուշանալու համար վերի նշանին ուշադրութիւն ընելու է։

ՄԵԾ ՀԱՅ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՊԱՏՐԱՍՏ ԵՒ ՉԱՓՈՒ ՎՐԱՅ
ՀԱՆԴԵՐՁԵՂԻՆԱՑ

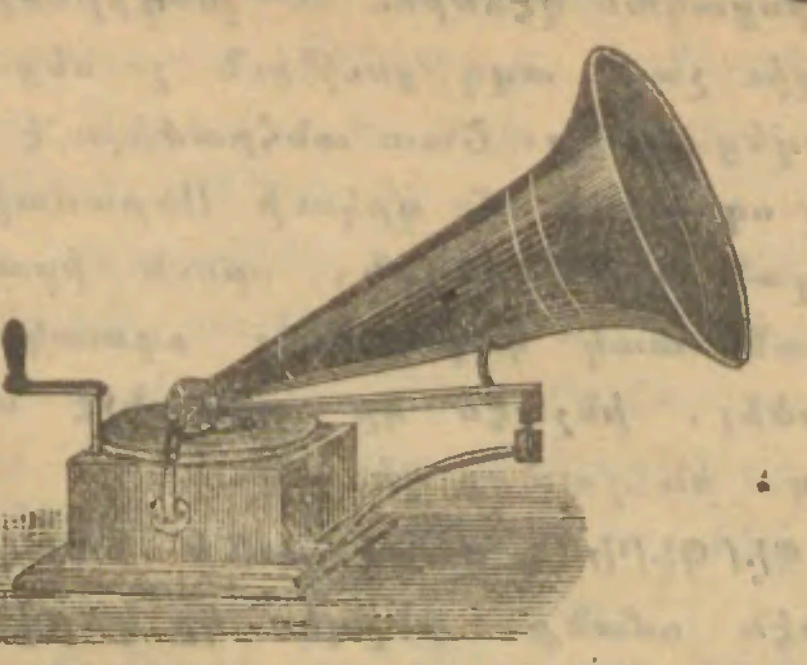
Կ. Պոլիս, Սուլթան Համամ
Հաճօբուլօ խան
Նո. 20 ՎԵՐՋԻՆ ԳԻՆ Նո. 20

Եթէ կ'ուզէք գնել աժան, տոկուն եւ ձեւաւոր հագուստներ, անգամ մը այցելեցէք «ԼՈՒՍԻՆ» վաճառատունս. պիտի տեսնէք թէ օտար եւ բնիկ ոչ մէկ վաճառատուն կարող է մրցիլ մեզի հետ, ասիկայ կրնան հաստատել մեզի այցելող յարգոյ յաճախորդները։

Վաճառատունս ներկայ եղանակիս համեմատ մեծ քանակութեամբ պատրաստ ապրանքներ ունի, նոյնպէս եւ մեր վարպետ ձեւագէտին ձեռամբ չափու վրայ խիստ ընտիր եւ տոկուն տաբատներէ հանդերձեղէններ, սմօքէն, փռաք, եւն. կը պատրաստուին։ Եթէ ապսպրուած հագուստները յաճախորդներու ճաշակին յարմար չըլլան՝ սիրով ետ պիտի ընդունուին։ Այս մեծ առաւելութենէն կրնայ հասկցուիլ թէ ընտիր ճաշակի համեմատ շինուածքներու վրայ կը ծախուին. ըստ կարի ամենաչափաւոր գներով, այսպէս վստահելով ամէն մրցում։ Մէկ անգամ փորձի համար այցելեցէք սոյն վաճառատունս, եւ կը յուսանք որ ամէն այցելողները գոհ պիտի մնան։ 100—34

ԿՐԱՄՕՖՕՆ

Ամէն մարդ կը գանգատէր ֆօնօկրաֆին անկատարութենէն ու անոր անբնական ու խեղդուկ ձայնէն։ Ամերիկայի մէջ վերջերս ԿՐԱՄՕՖՕՆ անուամբ մեքենայ մը հնարուեցաւ որ ամէն կատարելութիւններով օժտուած է եւ ձայն հանող գործիքն ալ փոխանակ ապակիի՝ մետաղէ շինուած ըլլալով ո՛չ կ'աւրուի, ոչ ալ կը կոտրի։

ԿՐԱՄՕՖՕՆԻ ընտիր գլաններուն կրկնած երգերն ու խաղերը իւրաքանչիւր երաժիշտի եւ նուագարանի բնական ձայնէն բնաւ չեն տարբերիր։ Գլանները տափարակ են եւ կարծր նիւթէ շինուած. ասոր համար ո՛չ կ'աւրուին, եւ ոչ ալ կը կոտրին, եւ քանի հիննան, այնքան յստակ ձայն կը հանեն։ Տաճկ. Յուն. Պարս. խաղեր, զուարճալիքներ եւ եւրոպական անհամար եղանակներ ճշդութեամբ արտագրուած պատրաստ կան, եւ նոր եղանակները եւս հետզհետէ արտագրելու համար նոր արհեստագէտ մը եկած է մայրաքաղաքս։

Թուրքիոյ ընդհանուր ներկայացուցիչ Մ. Քոսթանթէն էնքսէրճի օղլու, Կ. Պոլիս. Անանիասի խան, թիւ 30։ Կրամօֆօնն ու բազմաթիւ գլանները կը ծախուին Սուլթան Համամ, Աչիր էֆէնտի խանին տակ, թիւ 17, Արիսթօ էնքսէրճի օղլուի վաճառատունը եւ Պազար Ալի ճամաէսի «Կրամօֆօն» անուն վաճառատան մէջ։ Փորձերը ձրի։ Գաւառաց համար ներկայացուցիչներ կը փնտռուին։ Կը ծախուի նաեւ Ղալաթիա Խավեար խանի տակ, թիւ 25, Պազար տը Միւզիք վաճառատան մէջ։ 26—22

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԴԵՂՈՐԷՑ

Ա. ՆԱԶԱՐԵԱՆ

ԱԺԱՆ, ԹԱՐՄ ԵՒ ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿ ԴԵՂԵՐ
ԱՆՊԱԼԱԺ ԸՆՏԻՐ

Ծերչեալ մեծ մթերանոցը որ քանի տարիէ ի վեր հաստատուած է Եենի Ճամիի հրապարակը Մըսըրլը խանին մէջ, թիւ 2, 3, 4, իր դեղերուն աժանութեամբը եւ ընտիր եւ սակներովը կարող մրցիլ բոլոր նմանօրինակ հաստատութիւններու հետ։ Գաւառներէն եղած յանձնարարութիւնները կը կատարուին կարելի եղածին չափ փութով եւ խնամքով։ Ա. Նազարեան էֆ. ամէն միջոց ձեռք առած է իր յաճախորդները գոհ թողելու համար։ 50—18

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԿԱՐԴԱՑԷ՛Ք

Պահչէ Գաբու, Պիր-Պիր-Զէյիտ վաճառատունը տարիներէ ի վեր իր պատուաբեր դիրքովը ամենուն համարումը գրաւած, ուզելով իր ծաղկաւէտ յաճախորդաց ծառայութիւն մը մատուցանել, որոշած է լաւ համբաւ մը անորոշելով Ռիզա Փաշա Եօգուշու, Զօրապճախանին տակ մասնաճիւղ մը հաստատել, որ պիտի գրաղի միմիայն պարտիզպանութեան վերաբերեալ ամէն տեսակ հունտերու, սոխերու եւ արհեստական աղբերու վաճառմամբ, նաեւ մշակութեան համար պէտքի եղած ծանօթութիւնները տալու։

ՏԱՐԱԳԱՅՄԱՆ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

ԳԱՒԱՌՆԵՐՈՒ ՄԷՋ ԳՏՆՈՒՈՂ
ՎԱՃԱՌԱԿԱՆԱՑ, ՓԱՍՏԱԲԱՆԱՑ ԵՒՆ.

Կ. Պոլսոյ, գաւառներու եւ Եւրոպայի մէջ ոեղանաւորական, առեւտրական եւ դատական փորձեր ունեցող անձերէ անոնք որ կը փափաքին գիտնալ թէ իրենց գործերը ի՛նչ վիճակի մէջ են, 30 ղչ.ի դրոշմաթուղթ թող ղրկեն ՂԱԼԱԹԻԱ, ԻԶԶԷԹ ՓԱՇԱ ԽԱՆ, ԹԻՒ 9 ԱՆՏՈՆ ԱԼԻՖ ԷՖ.Ի գրասենեակը, եւ անմիջապէս իրենց ո և է հարցումին պատասխանը կը ղրկուի։ Հեռագրով պատասխան ուզողները պէտք է հեռագրին ծախքն ալ ղրկեն։

Կարմիր Աքլոր
299, Մահմուտ փաշա, Պոլսոյ, 299

Վերջին Ձիւ

Օրինակի համար, 80 ղչ.ի ապրանք գնողը 20 ղչ. կանխիկ եւ մնացեալին համար չաբաթը 5 կամ ամիսը 20 ղչ. պիտի վճարէ։ 160 ղչ.ի գնողը 40 ղչ. կանխիկ եւ շաբաթը 10 կամ ամիսը 40 ղչ. պիտի վճարէ։ Եւ այսպէս շարունակաբար, սոյն համեմատութեամբ։

ՄԱՆՉԵՍԹԸՐ

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1824ԻՆ

Դրամագլ. եւ երաշխ. գումար 2,605,300 Անգ. ոսկի | Տարեկան եւ–ք 100,0000 Անգ. ոսկի

ԱՄԵՆԷՆ ՆՊԱՍՏԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Ընկերութեան պատուաւորութեան համար դիմել Օսմ. կայս. Պանքան։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ Է

Ղալաթիա, Վօյվօտա թիւ 71, Ցակոբեան խան, Օսմ. Պանքային մօտ.
Մասնաճիւղ Պոլիս Ֆընտըգլեան խան թիւ 23։
ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՔ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ. Պատուաւոր երաշխաւորութեամբ գործակալներ կ'ընդունուին։

ՋԱՎՈՒՇ ՕՂԼՈՒԻ

ՍԻԿԱՌԻ ԹՈՒՂԹ

Բարակ եւ ընտիր սիկառի թուղթ գործածողներուն կը յանձնարարուի Ջավուշ Օղլուի գործարանին սիկառի թուղթը, որ խարխանչանը կը կրէ։

Այս սիկառի թուղթը շատ տարիէ ի վեր մեծ յաջողութիւն գտած ըլլալուն համար, անոր բազմաթիւ կեղծերը ելած են։ Ուստի բուն խոկ Ջավուշ Օղլուի թուղթը ասոնցմէ զանազանելու համար, խարխանի նշանը կրող թուղթերուն ամէն մէկ թերթին վրայ՝ առանց մելանի՝ եւ կնիքի ձեւով այդ նշանը, եւ թուրքերէնով «Ջավուշ Օղլու» գրուած պէտք է ըլլայ։ Դարձեալ «Սթանպօլ»անուն սիկառի թուղթերը պէտք է գիտել թէ«Ջավուշ Օղլու» անունը եւ երկուած նշան կը կրե՛ն։ 78—3

«ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (73)

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ՈՃԻՐԸ

ՄԱՍՆ Ա.

ԴԱՐՈՒ ՄԸ ԱՏԵԼՈՒԹԻՒՆ

ԺԳ.

ՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԳԻՇԵՐԸ

Տիկին տը Վիլֆոռ մտիկ կ'ընէր խորին յուզմամբ. իսկ եղբայրը, ծերունի ծովակալը, առանց բանէ մը կասկածելու, փիլիսոփայաբար ըսաւ.

—Այդ ծերուկը հարուստ էր ինչպէս նաեւ ծայր աստիճան կծծի, այդ պատճառաւ սպաննուած ըլլալու են զինքը։ Այսօր Բլիսոնի մէջ տօն կայ, ուր կը հաւաքուին բազմաթիւ դատարկապորտներ եւն. որոնք ամէն բան կրնան ընել հետեւաբար այս ոճիրը չի չահագրգռեր զիս։

Սակայն երբ Ռոլան իր եղբօր տանը մէջ քանի բառերը լսեց, աչքերը անօրինակ կերպով բացուեցան, եւ դէմքը սարսափի երեւոյթ մը առաւ։

Պատանին նախ Հորասի եւ ապա մօրը նայեցաւ սարսափով եւ գոչեց.

—Ա՛հ, Աստուա՛ծ իմ, ա՛հ, Աստուած իմ...։

Եւ ձեռքերը գալարելով, բերանը ծամածռելով, կարծես սպաննուելին ուրուականը իր աչաց առջեւ գտնուէր, գետին ինկաւ անհուն չղաձգութենէ մը բռնուած։

Այս առաջին անգամն էր որ պատանին վրայ այս տեսակ նշաններ կը տեսնուէին։

Ժիւստինա մոռցուած էր ալ, եւ ամէնուն ուշադրութիւնը Ռոլանի վրայ կեդրոնացած։ Հորաս թեւերուն մէջ առնելով զայն, սենեակը փոխադրեց, միեւնոյն պահուն բժիշկ մը կանչել տալով։

Ռոլան անկողնին վրայ կը տապլտկէր, ատամները կը պրկէր եւ խուլ ճիչեր կ'արձակէր։

Այրի դքսուհին անմիջապէս զայն հանուեցուց, եւ մինչ հագուստները մէկ կողմ կը դնէր նամակ մը վար ինկաւ։

Դքսուհին զգաց թէ սիրտը դադրած էր բաբախելէ, գլուխը երկաթէ մամուլի մը մէջ կը սեղմուէր։ Հեգ կինը կարծեց թէ պիտի նուաղէր։

Այդ նամակը ծանօթ սիրատոմսն էր, եր եւ իրեններուն բոլոր գժբաղդութեանց պատճառը։ Հեգ կինը աթոռի մը վրայ ինկաւ, նուաղելու մօտ, երբ ուրիշ աւելի մեծ վտանգի մը գաղափարը քաջութիւն տուաւ իրեն։

Հորաս որ պահ մը դուրս ելած էր, կրնար նորէն ներս գալ, տեսնել այդ նամակը եւ կարդա՛լ... Ո՛հ, այն ատեն իր այնքան ծածկել ուզած գաղտնիքը երեւան պիտի ելլէր. փոթորիկը պիտի պայթէ՛ր։

Տիկին տը Վիլֆոռ յանկարծ այդ աղետաբեր թուղթը ճմրթկելով կուրծքին վրայ պահեց։

Բիչ մը առաջ անտառին մէջ երբ էտիթ իր զաւկին, Ռոլանի հանդպած էր, հասկցած էր թէ պատանին կորսնցուցած էր այդ սիրատոմսը, թէ իր գաղտնիքը, այդ գաղտնիքը ծանօթ էր Ռոլանի, իր զաւկի՛ն... ահռելի՛ բան։

Երբ Հորաս ներս մտաւ, Ռոլան քիչ մը հանդարտած էր։

Երբ բժիշկը հասաւ պատանին բոլորովին հանդարտած, կը քնանար տենդոտ խառն քունով մը, երկար ատեն իր սարսափահար նայուածքը մօրը ուղղելէ ետքը։

Դքսուհին մինչեւ առաւ հսկեց զաւկին քով։ Առտուան դէմ Ռոլան արթննալով նայուածքը չորս կողմը պտտցուց, եւ յանկարծ մայրը տեսնելով նորէն գոցեց աչքերը, բայց ոչ թէ քնանալու համար։

Հեգ մայրը նշմարած էր Ռոլանի ըրածը, հասկցած էր թէ չէր քնանար. եւ կը մտածէր թէ աչքերը գոցած էր թերեւս իր մայրը չտեսնելու համար....։

Սարսափելի փոթորիկ մը սկսած էր Ռոլանի գանկին մէջ։

Սիրատոմսին գտնուիլը, դքսուհիին Ժիւստինայի հետ տեսնուիլը, իր բռնած յուզումը եւ երկու անգամ Կանտո-Ռոչ երթալը չէի՞ն ցուցներ թէ՝ դքսուհին կրնար ըլլալ բուն ոճրագործը։

Ռոլան այս մտածումներով կը չարչըրկուէր։ Կը խորհէր թէ իր մայրը՝ դքսուհին՝ երկրորդ անգամ Ժիւստինայի տունը գացած ատեն թերեւս գործած էր այդ ոճիրը, այդ աղետաբեր նամակը ձեռք անցընելու համար։ Թերեւս ճիշդ էր իր ենթադրութիւնը։

Սակայն միեւնոյն պահուն պատանին ուրիշ կասկած մըն ալ ունէր։ Արդեօք իր երէց եղբայրը, Հորաս, խնդիրը իմանալով իր մօրը պատիւը փրկելո՞ւ համար գործած էր ոճիրը։

Ահռելի՛ գաղտնիք....։

Երբ առտու եղաւ, Ռոլան տեսաւ թէ մայրը սենեակէն մեկնած էր. ուստի կամաց մը վար իջնելով հագուստին գրպաններուն մէջ փնտռեց ծանօթ նամակը։ Ո՛չ։ Այն ատեն գուշակեց որ մայրը առած ըլլալու էր։

Պատանին գողգոջելով վար իջաւ եւ երբ դղեակին մեծ գաւիթը մտաւ, տեսաւ որ երեք ոստիկաններ կեցած էին, եւ երկայնահասակ, խիստ մարդ մը կը հարցաքննէր ու կ'արձանագրէր իր եղբայրը։

Այդ օրը Ռոլանի համար սարսափի, արհաւիրանաց օր մը եղաւ։

Հակառակ Հորասի դուքսին բողոքներուն, հակառակ այրի դքսուհիին արցունքներուն ու պաղատանաց, Հորաս տը Վիլֆոռ դուքսը ձերբակալուելով բանտ տարուեցաւ։

Երբ հեգ երիտասարդը գողի մը, մարդասպանի մը պէս ձեռքերը կաշկանդուած երկու ոստիկան-զինուորներու միջեւ տարին, դքսուհին ու Ռոլան իրարու երես նայեցան։

(Շարունակելի)

Թարգմ. ՊՕՂՈՍ ՋԻՔԷՖՃԻԵԱՆ